ב"ה

אין ליכט
פון תורה

ספר

מדריך לצניעות בישראל
פאה נכרית
אידיש

561

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ"ט לפ"ק

בעזהשי"ת

ספר

מדריך לצניעות בישראל

והוא חלק ב'

מספר „קדושת ישראל השלם"

ליקוט גדול המקיף דיני יחוד וצניעות ועניני חינוך — שידוכים — חתן וכלה — עצות וסגולות — התעוררות והתחזקות, הנוגעים לכל יהודי מאיש ועד אשה, מקטן ועד גדול.

דיניו ומנהגיו

הו"ל בחמלת ה' עלי בזכות אבותי ורבותי הק' זי"ע

הק' שלום יודא גראס

רב דקהל „מגן שאול" ד„האלמין" ור"מ בישיבה וכולל „בית ישעי"
„מכון להודאה בשחיטות ובדיקות"

בעהמח"ס: **אפיית המצות השלם** (י' חלקים); **גידולי יהודה** (על הלכות ציצית); **שו"ת זבחו זבחי צדק** (על הלכות שו"ב); **חינוך ישראל סבא** (מדריך לחינוך הבנים והבנות); **מדריך לצניעות**; **מזוזת שלום** (על הל' מזוזה); **מנוחת שלום** (הדרכה לכשרות); **מנחת יהודה**, (על חומר איסור „חלב עכו"ם" ו„סימילאק"); **נפש ישעי** (על מאכלות אסורות, ה"ח); **קדושת ישראל** (על הלכות יחוד); **וש"ס.**

ברוקלין נוא יורק • שנת תשמ"ז לפ"ק

— ההכנסה מוקדשת לטובת הישיבה והכולל —

יצא לאור ע"י

וועד משמרת הצניעות ד„האלמין"

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אזהרה

אדם אוסר בדבר שלו, בכן אל ירים איש את ידו להשיג גבולי או גבול באי כחי ולהדפיס ספר הזה או חלק ממנו בלי רשותי והסכמתי, ולהשומע תבא ברכת טוב ושכרו בזה ובבא.

הרוצה להשיג הספר הזה יפנה אל המוציא לאור:

Editor:
Rabbi S. Y. Gross
4711 - 12th Ave. Apt. A-5
Brooklyn, N. Y. 11219
Tel.: (212) 436-8086

© Copyright MCMXXCI

כל הזכויות שמורות

Printed in the United States of America

פרק טז
דיני פאה נכרית

פאָרוואָרט

מיר געפינען פאר וויכטיג צו ציטירן אינעם אידישן היימישן שפראך די פילע צענדליגער פוסקים וואס דרוקן זיך אויס זייער שארף קעגן שייטלען טראגן, עס איז ליידער צום גרויס באדויערן וואס דאס צוים פון צניעות אין דעם געביט איז אזוי שטארק נאכגעלאזט, בפרט ביי די שטובער און משפחות וואס דורי דורות האבן זייערע באבעס און עלטער באבעס נישט געהאט די מינדעסטע השגה אנצוטאן א שייטל, נאר געגאנגען אן גארנישט מיט א שפיצל בלויז, און א גאר גרויס טייל פון די שטובער האבן גאר געהאט בצוואה נישט אנצוטאן קיין שייטל, און זייערע קינדס-קינדער האבן זיך גענצליך נאכגעלאזט דערפון.

א גאר גרויס וואנדער זענען די שטובער וואס די מענער זענען חסידים מדקדקים מהדרים במצות, וועלכע גייען אליין געקליידעט שטרענג חסידיש מיט אלע פיטשיוועקעס, אבער די אידענע לאזן זיי אנטאן וואס זי וויל, וואס דאס אליין איז אויך א מכת מדינה און חוקת הגוי, אז קיינער מישט זיך נישט אין צווייטנס געשעפט, דער מאן מישט זיך נישט אין אירס, און זי נישט אין זיינעם.

אבער לא כאלה חלק יעקב די תורה פאר וועלכן אונזערע עלטער זיידעס האבן זיך געלאזט בראטן און שפיזן צוליב איר, נישט וועלנדיג אפנייגן א געדאנק פון אירע הייליגע וועגן, לערנט אונז אז א מאן טראגט די פולע אחריות פון שטוב אויפפירונג, און יעדע זאך וואס ווערט נישט געפירט דארט עפ"י תורה, ווערט ער געשטראפט אייניג מיטן בני בית כאטש ער פערזענליך פירט זיך ווי מען דארף (כל מי שיש בידו למחות באנשי ביתו כו' נתפס עליהם, שבת פ' במה בהמה בסופו), און פון צווייטן זייט, דער וואס גיט אכטונג אין שטוב אויפן צניעות, באקומט א אייניגן באלוינונג מיטן בני בית פאר אירע מעשים טובים.

מיר טרעפן אין די רייד פון די חז״ל נאך מער, אז דער מאן איז נישט יוצא בלויז מיט דעם וואס ער שטערט יעדע אנזועדיגע פירצה וואס מאכט זיך אין שטוב, נאר ער איז גלייכצייטיג אויך באויפטראגט צו טראגן די אויפגאבע פון אומקוקן זיך און שטארק נאכקוקן די פרוי מיט די קינדער צו וויסן אויב זיי זענען ריין און גאנץ פון יעדן זינד און דער וואס טוט דאס נישט הייסט א חוטא (זינדיגער מענטש) [סנהדרין ע״ו, רמב״ם ה׳ א״ב פכ״א, אה״ע סי׳ א, קע״ח].

און די אידענע איז פון איר זייט אויך באפליכטעט מיט די זעלבע אויפגאבע, אויפצוציען אידישע דורות און אויסצוהיטן דעם מאן פון זינד דעריבער ווייטאגט דאס הארץ שטארק, פארוואס חשוב׳ע איידעלע יונגעלייט ת״ח וואס זייער ציל איז צו העכער און האבן השגה צו שטרעבן בלויז נאך עולם הבא, זאלן זיין בטל׳ניש און זיך ווייניג אומקוקן אין שטוב, אינדער־צייט וואס ער דארף זיין דער הויפט זייל פון פונדאמענט פון הויז, ווייל מיט שטילע איידעלע דברי תוכחה קען מען אלעס מיט דער צייט פועל׳ן, אבער מען מוז טאן דערצו, אן דעם גייט עס נישט.

און אזוי ווי איינס פון די הויפט סיבות (אורזאכן) פארוואס דער מאן דריקט נישט צו אין שטוב אז זי זאל נישט גיין אין שייטל איז צוליב אומ־וויסנדיג׳קייט פון איר הארבקייט, און דאס איז אונזער ציל יעצט, צו ווידמען דעם קומענדיגן פרק ארויסצוברענגען א פולשטענדיגע קלארקייט אינעם הינזיכט פון שייטלען טראגן, און גלייכצייטיג אלע ענליכעס.

מיר מוזן באטאנען אז דורכצופירן אין שטוב דאס נישט שייטלען טראגן איז נישט אלס אזוי לייכט אבער מייאש זיין זיך טאר מען נישט, נישט אלע אומשטענדן זענען איינינג, אמאל קען מען מיט סייעתא דשמיא איבערדרייען די שטוב פון א שייטל ביז גארנישט אויף איינמאל, און טיילמאל מוז דאס גיין צוביסלעך, קודם צו פארלאנגען מען זאל צודעקן דעם שייטל, נאכדעם צוביסלעך אלס קלענער און קלענער ביז עס בלייבט גארנישט.

נאך א זאך מוז באמערקט ווערן אז טיילמאל פאלן יונגעלייט צוריק צוליב ווייכהארציגקייט שפירנדיג דאס אנגעשטרענגטקייט פונ׳ם בני בית נאכצוקומען דעם פארלאנג, זאל זיך יעדער פאר זיך בארעכענען אז בעסער איז אין דעם פרט אויף דעם אופן צו זיין אן אכזר, ווי איידער צו פאלשע רחמנות, וואס צוליב דאס ביסל רחמנות דארף מען נאך הונדערט און צוואנציג יאר אפליידן אהנע שיעור און עק צרות יגון ואנחה, זאל זיך יעדער פארשטעלן ווי עס שטייען מלאכי חבלה און ווילן אים מיטן גאנצן שטוב פארצוקן און לאזן נישט אפ ווילאנג די אידענע נעמט נישט אראפ דעם

שייטל, ווער וועט אין אזא צייט שטיין מיט פארלייגטע הענט און טראכטן "רחמנות" און צו דען ווייל מען זעט דאס נישט מיט די פליישיגע אויגן טוישט דאס דעם לעבעדיגן פאקט?

צווייטנס, ווי זענען א גרויסע טייל פון די יונגעלייט ווען די אידענע איז אפגעמוטשעט אין שטוב, און טראכטן אפילו נישט צוצוהעלפן ווי איז דער רחמנות געפיל אהינגעקומען?

און ווי איז דער רחמנות אויף די בני בית? ווען דאס עסן איז נישט צוגעגרייט מיטן געהעריגן געשמאק, אדער אינגאנצן נאכנישט צוגעגרייט, און נישט רעכענענדיג זיך מיט איר שווערע פלאג פון א גאנצן טאג הויז ארבעט רעגט מען זיך פארוואס דאס עסן איז נאכנישט גרייט א.א.וו. פון דעם אלעם איז צו זען אז די אלע רחמנות'ן ווען עס האנדלט זיך ביי ענינים פון צניעות און אידישקייט זענען פארבלענדענישן פון יצה"ר.

אבער זעלבסטפארשטענדליך אז אויב מען פארלאנגט פון די בני בית א אידישקייט זאך פארלאנגט זיך דערצו עס זאל זיין אמת'דיג דברים היוצאים מן הלב, און זיינע מעשים זאלן דאס נישט סותר זיין, דאס מיינט אז אויב דער מאן פירט זיך נישט אויף ווי מען דארף מיט יר"ש און מדות טובות, איז פילפאכיג שווערער צו פועל'ן ביי איר עפעס, ווייל אויסער דעם וואס די חז"ל זאגן "כל מי שיש בו יר"ש דבריו נשמעים" אז נאר דער וואס פארמאגט יר"ש ווערן זיינע רייד אויסגעהערט, האט זי נישט קיין אינטערעס אים צו פאלגן, ערשטנס זי שפירט נישט אז ער זאל אזויפיל תענוג שעפן דערפון, צווייטנס טראכט זי אז ער איז א מחמיר אויף איר חשבון, וואס זי איז נישט גרייט דערצו, אבער ווען ער פירט זיך יא ווי מען דארף, דעמאלט לאזט זי זיך נאך מיט דערצייט און בייגט זיך אזוי ווי די חז"ל זאגן "זכה עזר לא זכה כנגדו" טוט א מענטש מצות ומעש"ט איז די בני בית א הילף פאר אים, אויב נישט דעמאלט פארקערט שטערט זי אים נאך.

באזונדערס צייכנט זיך אויס מיט גוי'שקייט די לאנגע שייטלען, פון דעם האט מען קיינמאל נישט געטראכט, און די געציילטע פוסקים וואס האבן געוואלט מתיר זיין שייטלען האבן דאס באשטימט נישט געמיינט, און נאכמער עס לאזט זיך ערנסט א טיפן קלער געבן, דאס ווען זיי זאלן וויסן וואס פאר א שייטלען עס וועלן נאך געמאכט ווערן פונקט ווי האר וואס אפילו ווען א מיידל גייט אזוי מיט די האר איז דאס א שרעקליכע פריצות עד אין לשער, אבי אויסצוקוקן להבדיל ווי דער נידערטרעכטיגער גוי, כ"ש א פרוי זאל האבן עזות אין זיך צוטראגן אזא חצופי'שן שייטל.

און צוליב דעם אליין אהן אנדערע טעמים איז אויך כדאי און עס פארלאנגט זיך אז אפילו די וואס גייען אין סתם שייטלען און ווילן זיך פארלאזן אויף געצווינגענע היתרים (כאטש די באבעס האבן זיך אנדערש געפירט, און אונזערע רבנים האבן אנדערש געפסק'נט) פונדעסטוועגן דאך, אזוי ווי מען זעט שוין ליידער עפנטליך צו וואס דאס פירט, אנצוטאן אלע מיני פריצות'דיגע שייטלען, איז כדאי מען זאל עס אויסטאן, ווייל אויב נישט די טעכטער (שנירן) וואס קליידען זיך אין מערסטע שטובער אזוי ווי די עלטערן, וועלן שטענדיג וויסן און געדענקען לדורות אז ביי זייערע עלטערן גייט מען מיט שייטלען, (כידוע שתולין דברים רמים במנהג בעלמא) און אויף דעם וועלן זיי זיך פארלאזן ווייטער אזוי צו טאן, אהנע קלערן און דענקען צופיל אז נישט מיט אזעלכע מאדערנע שייטלען זענען זייערע עלטערן געגאנגען.

יעצט וועלן מיר צוקומען און געבן די וועלטס מיינונג און געשפרעך וואס מען קען הערן פון צייט צו צייט, פון דא און דארט.

טייל זאגן אז דער עיקר איז, אז די אויפפירונג און די מצות זאלן זיין קודם אויסגעאיידלט אויב נישט איז גארנישט ווערט דאס נישט גיין מיט א שייטל, פיל תירוצים זענען דא אויף דעם.

1) די חז"ל זאגן לא עבירה מכבה מצוה, דאס באדייט אז די שלעכטע מעשים פונ'ם מענטש טוען נישט אוועקנעמען די מצות וואס מען טוט, דעריבער האט קיין שום זין נישט די אויבן דערמאנטע רייד ווייל אויפן צניעות'דיגן קלייד וועט מען יעדנס־פאל באלוינט ווערן נישט רעכענענדיג זיך מיט אנדערע זייטיגע חשבונות, ווי די ספרים הק' שרייבן אויספירליך אז נאכדעם וואס מען קומט אפ אלע שטראף פאר די עבירות באקומט מען שכר פאר די מצות, קומט אויס אז אויב מען טוט נאך תשובה אויפ'ן פארגאנגענהייט און מען פארעכט אלע פעלערס, וועט מען אבער שאדן האבן די אלע יארן וואס מען איז נישט געגאנגען צניעות געקליידעט, ווייל תשובה (פשוטה) טוט נאר אפמעקן די עבירות נישט מער, אבער גיט נישט צו קיין מצות, (לבד תשובה מאהבה שמעטין זוכין לה).

צווייטנס, איז שוין אמאל בייגעפאלן פאר די זעלבע אידענע אויך צו דענקען אדער זאגן אז אויב מען האט נישט איידעלע מצות טאר מען נישט צינדן ליכט, אדער חלה נעמען, אדער זאגן א ברכה אויף עסנווארג? ניין! פארוואס? ווייל דאס קוקט מען אן ווי לעכערליך, דאס צוליב דעם וואס וועגן פארשידענע טעמים איז מען נאכלעסיג אין פארשידענע מצות זאל מען

נישט טאן קיין שום מצוה, און די זעלבע זאך איז דא ביי צניעות, דאס איז א מצוה פון די תורה פונקט ווי יעדע מצוה (עי' בה"ל ב', בשם סמ"ק) און געגעבן געווארן אייניג פאר אלע קלאסן פון פאלק מענער, פרויען, יונגע, אלטע, און וואס עפעס מוז די מצוה מער ליידן פון אנדערע מצות, צי דען ווייל דאס איז אויסער די עצם מצוה פון די הויפט זיילן פון יעדן אידישן שטוב? אדער ווייל די שכינה רוהט נישט אין שטוב נאר אויב עס איז דא פולשטענדיג צניעות? אדער ווייל דאס נישט צניעות'דיגקייט ברענגט ארעמקייט מיט צרות פון פיצלעך קינדער (חפץ חיים באגרת) און אנדערע הארצרייסענדע טראגעדיעס?

און פארוואס איז נאך קיינעם נישט בייגעפאלן אז עס פאסט נישט מיט א מויל פול מיט לשה"ר, רכילות, שרים און אנדערע דברים בטלים, זיך צו שטעלן דאווענען! וואס דאס איז שוין מער פארשטענדליך.

און גלייכצייטיג איז דאס אויך א תירוץ קעגן די אלע וואס בארוהיגן זיך אז די בני בית איז א געוואלדיגע צדיקת בפנימיות (אינערליך) און דעריבער קימערט אים נישט אויב זי גייט מיט א שייטל אדער נישט, פארקערט, מען דרוקט זיך אויס, הלואי זאלן די וואס גייען אהן שייטלען זיין אזוי ווי זי!! אמת הדבר אז דאס איז וויכטיג און יעדער איז געצווינגען צו טאן אלע מצות פון באשעפער, אבער גלייכצייטיג לערנען אונז די חז"ל אז אפילו דער וואס גלייבט אין אלע מצות פון די תורה אויסער א קליינע מצוה, הייסט ער א כופר, און דער וואס האלט אלע מצות אויסער איין קליינע עבירה הייסט א מומר און מען האט נישט קיין חלק אין עולם הבא, דאס איז טייטש, אז דער וואס האלט מיט גרעסטן פונקטליכקייט אלע מצות, און איז אויסגעהיט פון אלע עבירות, און טוט נאר איבערטרעטן בקיבועות (שטענדיג) בלויז אויף איין מצוה, האט נישט קיין חלק לעוה"ב (רמב"ם ה' תשובה פ"ג ע"ש), קומט אויס אז אדרבה טאקע די פרוי וואס איז א צדקנית מיט אנדערע זאכן ווען זי זאל זיין אויסגעצייכנט מיט די מצוה פון צניעות אויך, שטייט זי דאך אין א גאר הויכע מדרגה וואס לאזט זיך גארנישט שילדערן מיט ווערטער בלויז, און צו איר איז קיין גלייכן נישטא, און אזוי דארף א אידישע טאכטער אויסזעהן. נאר א קליינעם ביישפיל, די חז"ל זאגן אז דער וואס גיט (אדער נעמט) עפעס איבער אין די האנט פון א פרוי און שפירט א הנאה דערביי אפילו ער איז אזוי גרויס ווי משה רבינו ע"ה וועט ער נישט פטור זיין פון גיהנם, און פארקערט אויף דעם זאגן טאקע די חז"ל אין מצוה מכבה עבירה, דאס מיינט אז מען קען זיך נישט ריינוואשן

פון אן עבירה צוליב דעם וואס מען טוט א מצוה, יעדעס איז א באזונדערע חשבון.

און כדי צו געדענקען דעם כלל און פונדאמענט פון די זאכן, וועלן מיר ציטירן די ווערטער פונ׳ם רמב״ם (ה׳ נשיאת כפים פט״ו ו׳) וואס שרייבט פאלגענד: א כהן כאטש ער איז נישט קיין חכם (מיינט מען, געלערנט) און נישט קיין אפגעהיטענער צו טאן מצות, אדער מענטשן בארעדן אים, אדער ער האנדלט נישט געשעפטליך מיט גערעכטיגקייט מעג ער דוכענען (ביים דאווענען) און מען טאר אים נישט צוריקהאלטן ווייל דאס איז א מצוה פון די תורה פאר יעדן כהן, און מען טאר נישט זאגן פאר א רשע טו נאך שלעכטס און האלט נישט קיין מצות. ע״כ.

עס איז ליידער צום באדויערן דאס עס געפינען זיך שטובער ווי די אידענע וואלט באשטאנען אויסצוטאן דעם שייטל נאר זיי טוען דאס נישט ווייל דער מאן האט דאס נישט פארלאנגט, אדער ווייל ער האט אויס־שליסלעך פארלאנגט דאס פארקערטע. עס איז צו שטוינען אויף אזעלכע סארט ערשיינונגען מען האט א גאלדענע געלעגנהייט מקיים צו זיין אזא געוואלדיגע מצוה וואס ברענגט שפע און גליק אין שטוב, און אויך אויף די קומענדיגע דורות, און מען פארציכטעט דערויף.

דאס זעלבע איז אויך א וואונדער אויף די וואס טראכטן אז עס איז צייט אויסצוטאן דעם שייטל אויף דער עלטער, הגם דאס איז אויך א געוואלדיגע זאך אבער אין הימל ווערט דאס זיכער פאררעכנט ווי מען וואלט געגאנגען אזוי א גאנץ לעבן, (דארט ווי דאס איז אזוי פלאנירט פון פאראויס), שטעלט זיך פאר ווען איינער זאל טראכטן אז עס איז צייט אנצוהייבן עסן מצה, אדער אין א סוכה, אדער לייגן תפלין ביי די 65 יאר ווי אזוי וואלט מען דאס אנגעקוקט.

ע״כ זאל זיך יעדער אומקוקן ביי זיך אין שטוב און אויף ווי ווייט זיין השפעה גייט און טאן ווי ווייט מעגליך דעמאלט וועט ער געבענטשט ווערן מיט שפע ברכה והצלחה און ערליכע הייליגע דורות, מיט אומגעהויער, אומבאשרייבליך געוואלדיגע שכר אויך אויף יענע וועלט.

מיר וועלן ציטירן צום אויספיר עטליכע אויסצוגן פון קונטרס הצוואה להגה״ק מהר״א ראטה זצוק״ל בעהמח״ס שומרי אמונים, וטהרת הקודש, מייסד פון תולדות אהרן. וואס ער שרייבט וועגן דעם ענין: וז״ל די פריערדיגע ספרים האבן נישט געברויכט אזוי מאריך צו זיין אין די זאכן ווייל עס האט נישט זייער געפעלט, צוליב דעם וואס אידישע קינדער זענען

שטענדיג געוועז געקרוינט אין בושה, צניעות, וקדושה, נאר איצט אין די לעצטע צייטן האט זיך באנייט בעוה״ר א ניי דור וואס האָט אויפגעברענגט דאס פונסטערניש כו׳ מיט הפקירות ופריצות בעוה״ר, וואס האבן צוריק באנייט דאס דור המבול כו׳ און זייט די פריצות האבן זיך געשטארקט אויף די וועלט האבן זיי אראפגעברענגט כל מיני צרות, גזרות, שמדות בעוה״ר וכו׳.

טייערע אידישע קינדערלעך וועגן דעם וואס איר שעמט אייך פאר אפאר נארישע ווייבער, לייגט איר אייך אריין אין אזעלכע גרויסע סכנות ח״ו, נשים רחמניות בישלו ילדיהן, דאס רחמנות׳דיגע מאמעס וואס האבן רחמנות מצער זיין די קינדער עס איז הייס! מען קען היינט נישט ווי פארצייטנס! דאס קינד איז שוואך! די זעלבע מאמעס קאכן אפ זייערע קינדער.

איר זאלט וויסן דאס איר אליין וועט מוזן נעמען קאנען מיט פייער און אייערע קינדער פארברענען אויף יענע וועלט, ווי עס ווערט געברענגט אין די הייליגע ספרים דאס די מאמע וועט דעם אייגענעם דין ומשפט אפגעבן וואס די טאכטער כו׳.

ע״כ טייערע קינדערלעך בעט איך אייך דאס איר זאלט נישט קיין חלק נעמען ח״ו אין דעם פינסטערן ביטערן דור החדש, דען זייט אידישע טעכטער האבן אנגעהויבן מקיל זיין אין צניעות איז דער דור אראפּ אין שאול תחתית רח״ל, און אנגעהויבן ארויס שפראצן די נשמות פון ערב רב עזי פנים שבדור וואס מאכן חרוב די גאנצע וועלט, און דאס איז אלעס אין דעם עון (זינד) פון די אידישע טעכטער וואס פירן זיך נישט בצניעות, וואס שעמט איר אייך פאר אזעלכע וואס זענען גערעכנט ממש פאר בהמות, אזוי ווי א בהמה שעמט זיך נישט האבן זיי אויך נישט קיין שום בושה.

צום ערשט דארף אן אשה געווארנט זיין בתכלית הזהירות (דאס ערשטע וואס קען זיין) דאס זי זאל נישט גיין ח״ו אין האר, אפילו איין האר ח״ו, דען פאַר עטלעכע הונדערט יאר צוריק האבן אונזערע הייליגע גאונים צדיקים מנהיגי הדור געמאכט אַ גדר חזק (שטארקן צוים) בכל מדינות אשכנזים דאס אַן אשה זאל גאר קיין האר טראגן ח״ו און זאל זיך אפשערן אינגאנצן די האר כו׳ שפעטער שוין נאהנט צו דעם פינסטערן ארעמען דור האט מען אנגעהויבן פורץ גדר זיין און האר טראגן, און שייטלען טראגן, און ביי־האד, און פון דאמאלט אָן איז דאס דור אויך אראפגעגאנגען בתכלית הירידה בעוה״ר.

דער הייליגער צדיק ר׳ פנחס קאריצער האט געזאגט אזוי: ווען משיח וועט קומען וועט מען זען די גאולה האט געהאנגען אין איין האר, און אין גוף כתב יד שטייט, דאס מיינט מען טאקע די האר טראגן וואס ווייבער זענען זיך מקיל רח״ל.

יעצט קינדערלעך זיסע וואס פאר א פנים וועט איר האבן פאר משיח צדקינו, און ווען אלע אבות ואמהות מיט אלע נשים צדקניות וועלן מיט־קומען מיט משיח'ן און איר האט מעכב געווען די גאולה רח״ל, ווי וועט איר רח״ל פארוואָרפן ווערן.

ע״כ בעט איך, דאס יעדע אשה זאל ח״ו וח״ו גארנישט מקיל זיין קיין שום קולא כל דהוא, אין האר טראגן, שייטלען טראגן, אפילו איין טראפ האר, און ווער עס וועט אויף דעם עובר זיין, זיין פרוי אדער קינדער וואס ער האט ביכולת צו שאפן אפילו מיט מסירות נפש וועט נישט גערעכנט ווערן פון אונזערע תלמידים.

דען יעדער תלמיד מיינער מוז מסירות נפש האבן על כל מיני גדרים וסייגים של קדושה, הן מצדו, והן מצד אשתו ובניו, נישט גיין אין קיין האר, שייטלען, קארצע קליידער ח״ו, קאלירטע זאקן, כ״ש דורכזעעדיגע זאקן אפילו שווארצע, נאר זיי זאלן גיין אין געדכטע שווארצע זאקן, לאנגע קליידער, און די קינדער זאלען זיך פירן בצניעות, כו׳.

דען די אשה וואס גייט היינט בצניעות און זי מיינט לשם שמים איז זי מגין אויף א חלק פונעם דור און וועט זוכה זיין לעתיד וואס קיין גרויסע מלאכים וועלן נישט זוכה זיין צו דעם און אלע צרות ישראל בעוה״ר קומען וועגן די נשים פון זייער פריצות רח״ל.

ע״כ קינדערלעך זיסע טייערע גיט אכט איר זאלט נישט ח״ו פארפאלן בלייבן פון ביידע וועלטן און פאלגט מיינע ווערטער און פירט אייך בצניעות וקדושה, און יעדער מאן זאל אכטונג געבן אויף זיין ווייב, זי זאל זיך פירן בצניעות אויך יעדע פאטער און מוטער אויף די קינדער, כו׳.

זייט אייך מוסר נפש צו היטן די תקנות אין צניעות און האר, און בגדים, און גידול בנים, וועט אייך וואויל און לעכטיג זיין, ווען משיח צדקינו וועט קומען וועט איר שיינען און בליען ווי די ליכטיגקייט פון די זון, און די לבנה, און שטערן, און נאך מער, דען די שכר פון צניעות גייט איבער אלע מצות ומעשים טובים.

און די אשה וואס פירט זיך נישט אין צניעות מעג זיך אויפן קאפ שטעלן מיט אלע פרומקייטן פויעלט איר גארנישט און וועט רח״ל פארפאלן בלייבן אין שאול תחתית ח״ו.

דער הייליגער באשעפער זאל אונז מטהר זיין די הערצער מיר זאלן דינען דעם בוכ״ע מיטן רעכטן דעת, מיט אמת, קדושה, וצניעות, און עס זאל נתגלה ווערן דאס ליכטיגקייט פון משיח צדקינו בב״א.

יעצט וועלן מיר ציטירן די פוסקים וואס אסר׳ן דאס טראגן שייטלען, בעזהשי״ת

בסדר א-ב

(כדי להסר תלונות, ולסתום טענות, תיארתי כולם בתואר ״גאון״ בלבד)

א) הגאון ר׳ אברהם חיים איינהארן זצ״ל (בעמח״ס ברכת הבית, שערי טוהר, עצי עולה) שרייבט: וועגן דעם ענין וואס אידישע פרויען גייען אויף די גאס מיט שייטלען, האבן שוין ר׳ יעקב עמדין און דער דברי חיים געזאגט אז מען טאר נישט (שאילת יעב״ץ סי׳ ט, ד״ח ח״ב נ״ט), און דאס הייסט איבערגעטרעטן דעם אידישן דת, און אזוי זעט אויס פשוט אין שו״ע (אה״ע קט״ו ס״ד) נאך דערצו היינטיגע צייטן וואס מען מאכט אזוי די האר אַז עס זאל אויסזען ווי די פריצות איז עס זיכער אסור מן התורה אזוי ווי עס שטייט אין ד״ח ח״א ל, (בסוף ס׳ שערי טוהר ה׳ נדה).

ב) הגאון ר׳ אברהם פלאגי זצ״ל (מגדולי חכמי ספרד) ברענגט צו אין זיין ספר די פוסקים וואס אסר׳ן שייטלען, און פירט אויס נאכדעם: זעלבסט-פארשטענדליך אז אין אונזערע פלעצער איז קיינמאל נישט געהערט אדער געזען געווארן דער מנהג אז פרויען זאלן גיין מיט א פארוק (שייטל) און אויב עס געפינט זיך איינס אין א שטאט איז זי פורץ גדר און ח״ו אז מען זאל זיך פון איר אפלערנען (ברך את אברהם בחקותי, מובא בשד״ח אספ״ד מע׳ צ׳).

ג) הגאון ר׳ אברהם תאומים זצ״ל (בן בתו של הגאון ר״י מליסא בעל חו״ד זצ״ל) שרייבט: דער מנהג וואס פרויען גייען מיט שייטלען דאס איז א זאך וואס אונזערע אבות האבן געהאלטן פאר אן איסור און פריצים האבן פארשוועכט דעם אידישן צוים, כו׳ חלילה דאס גרינג צו האלטן, כו׳ וואס איז דען א חילוק צווישן אייגענע האר אדער פרעמדע וואס זעט אויס ווי אייגענע עס איז אלעס אייניג און אלע זענען אסור מן התורה.

דעריבער ווי ווייט עס איז דא די מעגליכקייט זאלסטו שטערן און צוימען די פירצה, און אפהאלטן ערליכע אידישע טעכטער פון ארויסגיין מיט שייטלען, דער וואס וועט הארכן וועט הארכן און דער וואס וועט עובר זיין וועט אליין טראגן זיין זינד, און מיר זענען ריין דערפון (שו״ת חסד לאברהם מהד״ת אה״ע פ״ז).

ד) הגאון ר׳ אהרן קריספין זצ״ל (בעמח״ס בית אהרן על שו״ע) ברענגט אין זיין ספר די וואס אסר׳ן און וואס זענען מתיר און נאכדעם שרייבט ער: נוא יעצט ווער נעמט זיך אונטער מתיר צו זיין א שייטל קעגן די אלע לייבן וואס אסר׳ן (בית אהרן אבה״ע מע׳ פ׳ או׳ א׳).

ה) הגאון ר׳ אליהו מווילנא זצ״ל (הגר״א) [עי׳ שנות אלי׳ שבת פ״ו מ״ה, ובס׳ דת יהודית כהלכתה פ״א או׳ ג, עמוד כ׳].

ו) הגאון ר׳ אליהו דוד ראבינאוויץ תאומים (האדר״ת) שרייבט: צו א רב וואס פרעגט אים וועגן ארויפגיין קיין ארץ ישראל, ענטפערט ער אים צווישן אנדערע אז די רביצין זאל נישט טראגן קיין שייטל (אגרות האדר״ת מכתב י״ג).

ז) הגאון ר׳ אליעזר זוסמאן סופר זצ״ל (בעמח״ס ילקוט אליעזר, עט סופר, המקנה, ועוד, אחי הגאון בעל שו״ת מחנה חיים זצ״ל) שרייבט אין די צוואה: אז די פרויען זאלן גיין בצניעות און אפילו שייטלען טראגן זאלן זיי געווארנט זיין (הצוואה נדפס בריש ספרו מלאה קטרת).

נאך שרייבט ער אין א בריעף צו זיין זון אז די פרוי זאל נישט גיין מיט א שייטל אדער קונסט האר ווייל עס איז אלעס א פריצות און יצה״ר (אגרת לבנו הגרש״ס זצ״ל נדפס בריש ס׳ מהר״ם סופר עה״ת).

ח) הגאון ר׳ אליעזר פלעקלעש זצ״ל (בעמח״ס תשובה מאהבה תלמיד מובהק לבעל נו״ב זצ״ל) שרייבט: אז צו מאכן א גאנצן שייטל האט קיינער פון די פוסקים נישט מתיר געווען און אפילו די פוסקים וואס זענען מקיל האבן נישט דאס געמיינט, דעריבער איז זיין מיינונג נישט

מקיל צו זיין (שו״ת תשובה מאהבה ח״א סי׳ מ״ח, ובענין מ״ש בקבוצות תלתלים על הפדחת, עי׳ משיב דברים ס׳ קכ״ז ח״ב).

ט) הגאון ר׳ אלעזר רוקח זצ״ל (בעמ״ח שמן רוקח) שרייבט: איך ווארן מיט זעקס הונדערט ווארענונגען פאר מיינע קינדער ביז אייביג, אז די פרויען זאלן ח״ו נישט גיין אין די וועגן פון די פריצות וואס גייען מיט שייטלען און אויפגעדעקטע הענט און עהנליך צו דעם, חלילה וחלילה פאר ענק אזוינס צו טאן נאר איר זאלט אייך פירן בצניעות אזוי ווי די גזעצן פון משה רבינו, און אזוי ווי די אידישע אויפפירונג (בצוואה נדפס בספר יבין שמועה על התורה).

י) הגאון ר׳ ארי׳ ליבוש הורוויץ זצ״ל (בעמ״ח שו״ת הרי בשמים), שרייבט צו איינעם פאלגענד: איך דאנק דיר זייער זעענדיג אז השי״ת האט ערוועקט אין דיר א גייסט אפצודריקן א קונטרס וואס ענטהאלט איסורים פון אלע חכמי הדור אסר׳ן פרויען צו טראגן שייטלען, כו׳ שייטלען וואס זעט אויס ווי די אייגענע האר דארף מען מחמיר זיין (שו״ת הרי בשמים מהדו״ק ל״ו).

יא) הגאון ר׳ גרשון ליבוש ראזענבערג זצ״ל (בעמ״ח משיב דברים) שרייבט: חלילה צו גיין מיט א שייטל בלויז וואס דעקט צו דעם קאפ כו׳ (שו״ת משיב דברים ח״ב קכ״ז).

יב) הגאון ר׳ דוד בהר״ן זצ״ל (מעמודי התווך שביקירי קרתא דירושלים) האט זיך דערוואוסט אויף א חשוב׳ע פרוי וואס איז געקומען פון חו״ל און טראגט א שייטל, און האט נישט געשפארט קיין מיה און צייט נאר אריבערגעגאנגען צו איר און גערעדט מיט איר אפאר שעה זי זאל אויסטאן דעם שייטל (דת יהודית כהלכתה, עמוד קכ״ב אר׳ ז׳).

יג) הגאון ר׳ דוד חיים קורינאלדו זצ״ל (בעמח״ס בית רוד על ששה סדרי משנה) שרייבט: אידישע פרויען גייט נישט ארויס מיט א אויפגעדעקטן קאפ האר, אפילו מיט א שייטל בלויז, א פרוי דארף נישט אויסזען ווי זי האט האר, (בית דוד שבת פ״ו מ״ב ד״ה פאה נכרית).

יד) הגאון ר׳ דוד ליב זילבערשטיין זצ״ל (בעמח״ס שבילי דוד על שו״ע) שרייבט: די וואס טוען ערלויבן שייטלען איז דאס נאר פאר די פלעצער ווי פרויען זענען קיינמאל דארט נישט געווארנט געווארן דערפון, אבער דארט ווי מען האט זיך שטענדיג געפירט נישט צו טראגן שייטלען איז עס זיכער נישט קיין צניעות (שבילי דוד או״ח סי׳ ב׳ סק״ב).

טו) הגאון ר׳ דוד מנחם מאניש באבא״ד זצ״ל (אבדק״ק טארנאפאל, ובעמח״ס שו״ת חבצלת השרון) שרייבט: אז דארט ווי דער מאן איז חושש אויף די פוסקים וואס אסר׳ן שייטלען הייסט זיין ווייב ביי אים אזוי ווי א פרוי וואס טוט איבערטרעטן דעם אידישן געזעץ [עוברת על דת יהודית] (חבצלת השרון אה״ע סי׳ ד׳).

טז) הגאון ר׳ הלל קאלאמייער זצ״ל שרייבט: לויט מיין מיינונג קען מען זאגן אז עס איז דא ביי שייטלען טראגן אן איסור מן התורה (אבקת רוכל ח״ב כלל ב׳ פרט א׳).

נאך שרייבט ער: עס ליגט א פליכט אויפן מאן נישט צו לאזן זיין פרוי ארויסגיין אינדרויסן מיט א שייטל, וואס אויסער דעם וואס דאס איז אַ רעכטע איסור אפילו אין שטוב צו טראגן און דער מאן טאר נישט ארויסזאגן שמות (נעמען פון באשעפער)ביים בענטשן, אדער קידוש, אדער אנדערע ברכות, ווייל כאטש איר אייגענע האר איז פארדעקט מיטן שייטל, אבער פארן אויג קוקט זי אויס ווי זי גייט מיט די האר און דעריבער טאר זי אפילו אין א פארשטיפט פארשלאסן שטיבל נישט גיין דערמיט, אויסער דעם ברענגט דאס דערנאך אז מען זאל גיין מיט די אייגענע האר, אן א שייטל און דורכדעם שייטל דערקענט מען נישט צווישן א מיידל און א פרוי, וואס דאס איז אן איסור תורה, (מקרי דרדקי בראשית או׳ ל״ה).

אין נאך שרייבט ער: דער כח פון עמלק ליגט אויך אין אַנרעדן פרויען זיי זאלן זיך צירן מיט קליידער און צירונגען אזוי ווי די פריצות און האַרְנֶטֶעס, כאטש עס איז בלויז שטאלצע מלבושים און נישט צניעות׳דיג און דאס ברענגט אנצוצינדן דעם יצה״ר אין הארץ פון די צוקוקערס, און דורכדעם פארקריכט מען צוביסלעך פון אידישקייט און צניעות, און קערט זיך אפ פון די וועגן פון די אמהות (מוטערס), אנצוטאן שייטלען, וואס דאס איז אסור מן הדין, און אלע פוסקים זענען מודה אז א גאנץ שייטל איז אסור, ווייל עס זעט אויס ווי די אייגענע האר און עס ברענגט מען זאל גיין מיט אייגענע האר און דער עיקר אז עס איז א פריצות און גרויס עזות ווייל דורכדעם דערקענט מען נישט צווישן א מיידל און א פרוי (שירי משכיל כלל ה׳ פרט ט׳).

יז) הגאון ר׳ יוסף האמבורג זצ״ל (בעהמח״ס שו״ת שמלת בנימין) שרייבט: עס איז נישטא קיין שום היתר ארויסצוגיין אויף די גאס מיט א שייטל (שמלת בנימין ח״א דף מ״ג).

יח) הגאון ר' חיים אלעזר שפירא זצ"ל (אבדק"ק מונקאטש בעהמח"ס שו"ת מנחת אלעזר, ועוד) שרייבט: אז דער אמת איז ווי די פוסקים וואס האלטן אז שייטלען טראגן איז אן איסור מן התורה, בפרט די וואס די עלטערן הייסן זיי אנדערש טאן (שו"ת מנח"א ח"ה ל"ה מעותק בשלחן העזר ח"ב סי' ט' בשמלל"צ סקי"א).

נאך שרייבט ער אין די צוואה פאר זיין טאכטער ח"ו זי זאל גיין אין א פריזעט אפילו פון פע"ל (צוואה או' ג').

די שוחטים פון מונקאטש זענען געווען אנגעזאגט נאך פון זיין פאטער בעל דרכי תשובה ז"ל מען זאל נישט לערנען די פאך פון שחיטה פאר איינעם וואס זיין פרוי טראגט א שייטל (עי' לקמן מאמרו של הג' ר"צ שפירא זצ"ל).

יט) הגאון ר' חיים בנבשתי זצ"ל (בעמח"ס כנסת הגדולה על שו"ע) האלט לאיסור (עי' כנה"ג אה"ע כ"א, סק"ה, שד"ח אספ"ד מע' ד).

כ) הגאון ר' חיים האלבערשטאם זצ"ל (אבדק"ק צאנז, ובעמ"ח שו"ת ד"ח, ועוד) שרייבט: רוב פוסקים האלטן אז א שייטל טראגן איז אן איסור, נאכמער אין די ראשונים (ר"ן, ריטב"א כתובות, מובא באספ"ז) שטייט אז אפילו צו לייגן א שטיקל זיידן א.ד.ג. אויפן שטערן עס זאל אויסזען ווי האר איז אויך אסור ווייל דאס הייסט שוין איבערגעטרעטן דעם אידישן דין (דת יהודית), דעריבער טאר מען נישט ארויסגיין מיט א שייטל און עס הייסט דת יהודית (שו"ת דברי חיים ח"ב נ"ט).

נאך שרייבט ער: איך ווייס אויף זיכער אז ווען איך בין געווען ביי מיין שווער ז"ל [בעל ברוך טעם זצ"ל] אין מעהריי"ן לויט ווי איך האב דאמאלט געהערט איז נישט געווען אין גאנץ מדינת אשכנז (דייטשלאנד) קיין שום חשוב'ע פרוי וואס זאל גיין מיט האר, און שייטלען נאר אפאר פראסטאקעס וואס זענען געווען צו שאנד און שפאט, נאר בעוה"ר לעצטנס האט זיך צושפרייט דער מנהג פון די אפיקורסים, דעריבער ח"ו צו זאגן אז צוליב דעם מעגן אונזערע פרויען אויך אזוי גיין, און דער איסור שטייט אויף איר פלאץ און דער וואס איז עובר באקומט מכות מן התורה (ח"א יור"ד ל').

כא) הגאון ר' חיים חזקי' מדיני זצ"ל (בעמ"ח שדי חמד) נאכדעם וואס ער ברענגט צו די אלע פוסקים וואס אסר'ן, שרייבט ער אויף דעם וואס איז מתיר, פאלגענד: איך בין נישט איינשטימיג (צופרידן) מיט דעם

מיינונג, און זעלבסטפארשטענדליך אז אין אונזערע פלעצער וואס דער מנהג האט זיך נישט צושפרייט [צו טראגן שייטלען] האבן מיר שוין אנגענומען די דיעות וואס אסר'ן, און מען טאר נישט צוברעכן דעם צוים (שד"ח אספ"ד מערכת ד', דת יהודית).

כב) הגאון ר' חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל (דער חיד"א) זעט אויס אז ער נעמט אויך אן ווי די פוסקים וואס אסר'ן (עי' ברכ"י או"ח ש"ג ב', ומחזיק ברכה או"ח ע"ה ב').

כג) הגאון ר' חיים פלאגי זצ"ל (בעמ"ח כה"ח הקדמון, רו"ח, ועוד) שרייבט: אז די וואס קומען זיך באזעצן אויף טערקיי מוזן צודעקן אפילו א שייטל, ווייל אפילו ביי א שייטל אין זיידן איז דא א שטיקל איסור [כמ"ש הרב משא מלך בתורת המנהגות סי' י'] כ"ש איינער וואס וואוינט שוין דורות אין טערקיי אפילו ער נעמט א פרוי פון פראנקי"א (לכאורה הוא פרנקרייך שלנו, מדינת צרפת, הערת המו"ל] און באזעצט זיך אין טערקיי מוז זיך אודאי צודעקן אויף דעם שייטל [הערת המו"ל, אין הכוונה לכסות רק באמצע כמו בימינו אלא כולו וכמבואר בלשונו שם שמדמהו לשערות ממש] (רוח חיים אה"ע סי' כ"א).

כד) הגאון ר' יהודה אסאד זצ"ל שרייבט: מיר געפעלט צו אסר'ן שייטלען און גוזר זיין נישט אנצוטאן צוליב דעם וואס קומט ארויס דערפון ווייל מען זעט דאך וואס פאסירט שפעטער נאך ביזן היינטיגן טאג קומען פרויען צו דורכדעם צו גיין מיט אייגענען האר (שו"ת יהודה יעלה יור"ד שס"ו).

כה) הגאון ר' יהודה קצינלבויגן זצ"ל (בעמח"ס מהר"י מינץ) שרייבט: אז מיט אַ אויפגעדעקטע שייטל טאר מען נישט גיין, ווייל ווי קען דאס זיין אז מען זאל מעגן טראגן א שייטל וואס עס זעט אויס דורכדעם ווי מען וואלט געטראגן אייגענע האר און עובר געווען אויף די תורה (מובא בבאר שבע סי' י"ח).

נאך שרייבט ער: אונזערע טאטעס און זיידעס האבן געשטערט אין זייערע צייטן דאס מען זאל נישט טראגן אויפן קאפ אפילו א בינד פון זיידן וואס די פארב זעט אויס ווי האר (דרשות מהר"י מינץ סוף דרוש הראשון, מובא בעטרת זקנים או"ח ע"ה ג').

כו) הגאון ר' יוסף בן עזרא זצ"ל (בעמח"ס עצמות יוסף על קידושין) שרייבט: איך האב קיינמאל נישט געזען חתונה געהאטע פרויען מיט

אויפגעדעקטע האר, און זיי טראגן נישט קיין שום האר צו צירן זיך דערמיט נאר מיידלעך ביי זייערע עלטערן אין שטוב, דאס איז זייער א שיינע אויפפירונג, טייל פרויען נעמען א שטיקל שווארצע זיידן און טוען אן אויפן שטערן זיך אויסצופיצן דערמיט, און אפילו דאס איז מיר שלעכט געפאלן, ווייל מענטשן זענען זיך טועה און מיינען אז עס איז אייגענע האר (בספרו משא מלך ח"ז חקירה י', מובא בכנה"ג סי' כ"א, ז', ושכנה"ג יור"ד רי"ד).

כז) הגאון ר' יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל (הגאב"ד ירושלים תובב"א) איז אנגעפרעגט געווארן אויב מען מעג גיין מיט א שייטל, האט ער געענטפערט אז לויט זיין מיינוג איז עס זיכער אסור צוליב מראית עין (ווייל עס זעט אויס ווי אייגענע האר) (דת יהודית כהלכתה בשמו).

כח) הגאון ר' יוסף נסים בירלא זצ"ל (ראב"ד לספרדים בעיה"ק ירושלים) שרייבט אויך אז מען טאר נישט טראגן א שייטל, (שו"ת וישב יוסף יור"ד סי' ב').

כט) הגאון ר' יוסף צבי דושינסקי זצ"ל (הגאב"ד חוסט, וירושלים עיה"ק) שרייבט: אז דאס איז א מנהג נישט צו טראגן א שייטל און דערפאר איז דאס אסור מן התורה (שו"ת מהרי"ץ סי' קכ"ז).

ל) הגאון ר' יוסף ראזין זצ"ל (אב"ד טעלז) שרייבט: אז עס איז דא אן איסור מראית עין (עדות ביהוסף כ"ט ענף ג').

לא) הגאון ר' יוסף שאול נאטאנזאן זצ"ל (בעהמח"ס שו"ת שו"מ) שרייבט: אז עס איז דא אן איסור מראית העין (מגן גבודים או"ח סי' ע"ה, ע"ש באלה"מ, ובשלטי הגבורים).

לב) הגאון ר' יחזקאל שרגא האלבערשטאם זצ"ל (בעמח"ס דברי יחזקאל) שרייבט: איך מוז זאגן אז עס איז א גרויסער איסור פאר אידישע טעכטער צו גיין מיט פריצות'דיגע קליידער, און מיט שייטלען, און יעדער איד איז מחויב דאס צו שטערן ביי זיך אין שטוב מיטן גאנצן כח (דברי יחזקאל עה"ת בדרוש לשבועות).

לג) הגאון ר' יחזקאל מיכל הובנר (אב"ד ניזנוב זצ"ל בעהמח"ס שו"ת משכנות הרועים) שדייבט: איך וויל נישט רעדן פון די וואס האבן מיט א גדויסן שטראם דודכגעבדאכן דעם אידישן צוים און גייען מיט אויפגע־דעקטע האר וואס בלי ספק זענען מיר נישט חייב באחריות אויף זיי, נאר איך שריי ביטערליך אויף די כשר'ע וואס הייסן אידן, פונדעסטוועגן

זענען זיי מקיל און טראגן שייטלען און דער אמת איז אַז דאס אן איסור גמור צוליב מראית עין (משכנות הרועים ח״ש בקונטרס עת שלום דף י״ב).

לד) הגאון ר׳ יעקב ארענשטיין זצ״ל (בעהמח״ס ישועות יעקב) שרייבט: עס קען גאר זיין אן איסור תורה ביים טראגן שייטלען (ישועות יעקב או״ח סי׳ ע״ה ג׳).

לה) הגאון ר׳ יעקב דידאוועסקי זצ״ל (מח״ס באר יעקב, מגדולי ירושלים עיה״ק) שרייבט: אפילו די שייטלען וואס מען דערקענט אויף זיי אז עס איז א שייטל נישט האר, פונדעסטוועגן אויב איר מוטער גייט נישט מיט דעם טאר די טאכטער אדער אייניקל אויך נישט גיין מיט דעם אבער די שייטלען וואס זעט אויס ווי האר איז אסור פאר יעדן (בספרו מחניך קדוש סי׳ ז׳, וכ׳ שם במקור הקדושה דמראית העין שמביא לידי גילוי עריות חמור משאר איסור דמראית העין וכדאי׳ בע״ז י״ב).

לו) הגאון ר׳ יעקב ווייל זצ״ל (נכד בעל קרבן נתנאל, ומח״ס תורת שבת על ה׳ שבת) שרייבט: די פרויען וואס גייען מיט שייטלען אויף די גאס אדער אין בית מדרש זענען עובר אן איסור מן הדין, און די וואס גייען אין שטוב אדער אין הויף אויף זיי זאגט דער פסוק ״ופורץ גדר ישכנו נחש״ דער וואס ברעכט דעם צוים זאל אים בייסן א שלאנג, און אודאי די פרויען וואס דעקן אויף די אייגענע האר און גייען אין ביהמ״ד נישט נאר וואס זיי זענען עובר אן איסור צו לייענען קר״ש און דאווענען קעגן איר האר, און אלע קללות וואס ישעי׳ הנביא האט געשאלטן די פריצות׳דיגע פרויען וועלן רוען אויף איר, אבער די וואס פירן זיך בצניעות וועט רוען א ברכה איבער זיי (ס׳ תורת שבת או״ח ש״ג י׳).

לז) הגאון ר׳ יעקב עמדין זצ״ל (הנקרא יעב״ץ) שרייבט: אז מיט שייטלען איז אויך אסור ארויסצוגיין אויף די גאס (שאילת יעבץ ח״א סי׳ ט׳, וע״ש שדעתו להקל הנתונה למטה משכבה על פדחתה ובצדדים במקום שכלים שערותיה דלא הוי אלא כשאר תכשיטין שבחוץ, וע״ע בח״ב סי׳ ז׳ח, ובמו״ק סי׳ ע״ה).

לח) הגאון ר׳ יצחק אייזיק מספינקא זצ״ל (בעהמח״ס חקל יצחק) שרייבט: אז עס איז אן איסור צו טראגן א שייטל צוליב ״דת יהודית״ און אפשר מן התורה — און גיין און היטן אזוי ווי די גוים איז אויך אסור מן התורה — אדער מיט א הָאר הויב אהנע דעק איז א איסור דת יהודית — כל שכן מיט א זשיאָן אליינס איז א איסור מדת יהודית, און אפילו מיט א האר הויב אונטער דעם זשיאָן איז א איסור גמור, אבער אונטערן טיכל מעג מען (שו״ת חקל יצחק סי׳ פ״א, וחושש שם לשיטת הד״ח יור״ד נ״ט,

דאפי׳ חתיכת משי על הפדחת שדומה לשער אסור דזהו דת יהודית כ״ש בהזשיאן שיש בו דמיון יותר לשער, ודאי איסור גמור לצאת בו בלי טיכל ע״ג, אבל תחת הטיכל אין איסור לצאת בו אע״פ שנראה קצת אצל המצח כיון שאינו נראה להדיא אין להחמיר כ״כ).

לט) הגאון ר׳ יצחק דוב הלוי במברגר זצ״ל (בעהמ״ח שו״ת יד הלוי) שרייבט: וויבאלד די גרויסע פוסקים אסר׳ן שייטלען איז אן שום ספק אז מיר קענען נישט מקיל זיין (שו״ת יד הלוי יור״ד קכ״ז).

מ) הגאון ר׳ יצחק זאב ידלר זצ״ל (בעהמ״ח ס׳ הנפלא תפארת צבי על מד״ר) פלעגט נישט אריינגיין אין א שטוב ווי די בעל הבית־טע איז געגאנגען מיט א שייטל ווייל ער האט דאס געהאלטן ווי האר ממש (טוב ירושלים לבנו הגה״צ ר׳ ב״צ ידלר מגיד מישרים דירושלים עיה״ק בימי רי״ח זוננפעלד זצ״ל).

מא) הגאון ר׳ זעקיל פאללאק זצ״ל (תלמיד מרן החת״ס זצ״ל ואבי בעל וידבר משה) האט דערציילט דעם סדר פון חת״ס זצ״ל ווען ער פלעגט דרש׳נן וועגן שייטלען: צום ערשט פלעגט ער בענטשן אלע וואס פאלגן צו גיין בצניעות אויפן וועג פון די פריערדיגע דורות די וועלן זוכה זיין צו ערליכע קינדער און וועלן געבענטשט ווערן מיט אלעם, נאכדעם האט ער געגעבן א דינערדיגן געשריי ״און די וואס טוען נישט אזוי וועלן האבן דאס פארקערטע״ און דעם גאנצן עולם האט אנגעכאפט א פארכט און א ציטער הערנדיג אזוינע שארפע רייד וואס זענען ארויסגעזאגט געווארן כל נדרי ביינאכט מיט קדושה וטהרה (בס׳ זכרון למשה נדפס מכתב להגה״צ מהרי״ד דושינסקי זצ״ל ששמעה הנ״ל מרבו הנ״ל).

מב) הגאון ר׳ יצחק צבי לעבאוויטש זצ״ל (אב״ד טשאפ ומח״ס שלחן העזר ב״ח) שרייבט: רוב פוסקים אסר׳ן שייטלען אפילו פון קונסט־האר, און ערליכע אידן יראי ד׳ לאזן נישט זייערע פרויען נאר א דעק וואס איז נישט פון האר (בשלחן העזר ח״ב סי׳ ט־י, וע״ש בשמלל״צ ס״ק י, יא, יב, שהאריך בבירור דעת הפוסקים האוסרים).

מג) הגאון ר׳ יצחק שמעלקיש זצ״ל (בעמ״ח שו״ת בית יצחק) שרייבט: מען דארף חושש זיין צו די פוסקים וואס אסר׳ן שייטלען, און אויך ברענגט עס צו חילול שבת, און עס איז איבער געוויזן געווארן אז צוליב דעם וואס מען גייט מיט שייטלען איז מען שוין מקיל צו גיין מיט אייגענע האר אויך, און מען קומט צו א איסור דאורייתא, דערפאר זאל זיך יעדער דערווייטערן דערפון און יעדער ירא ד׳ זאל ווארענען זיין בני בית זיי זאלן זיך נישט פירן און די וועגן פון די פריצות׳דיגע

פרויען נאר מיט צניעות און נישט גיין מיט שייטלען, דורכדעם וועלן זיי זוכה זיין צו ערליכע קינדער "כהני משרתי עליון" (שו"ת בית יצחק או"ח י"ד).

מד) הגאון ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים זצ"ל (אבדק"ק סיגעט ובעהמ"ח ייטב לב, שו"ת אבני צדק ועוד) שרייבט: אז מען טאר נישט גיין מיט גוי'שע קליידער, הויכע היטן, און שייטלען, די תורה האט זיי געאסר'ט צוזאמען מיט חמץ,ביידע דארף מען אויסרוימען פון שטוב (ייטב פנים מאמר זכר ליציאת מצרים או' י"ב, ותוכחת מוסר לי"ג מדות או' כ"ח, ומאמר דורש טוב או' ד' ע"ש).

מה) הגאון ר' ישעי' פיק זצ"ל (המפורסם לבקי נורא כמבואר בשו"ת נו"ב) שרייבט: אין אונזערע מדינות איז שייטלען אסור מיטן איסור פון "לא תסור" (בספר יש סדר למשנה שבת פ"ו מ"ה, וכותב דספרדיות שמקילין בכך נמשכין אחר הרמב"ם, אבל במדינתינו נאסר בלא תסור, עפ"י הפי' אשר בידינו נמסר, ע"כ).

מו) הגאון ר' ישראל יעקב אלגאזי זצ"ל (אבי מהרי"ט אלגאזי) שרייבט: שייטלען פון פרעמדע האר איז אסור פונקט ווי אייגענע האר (קהלת יעקב מענה לשון ח"ג ר"מ).

מז) הגאון ר' ישראל ליפשיץ זצ"ל (בעהמ"ח תפארת ישראל על משניות) שרייבט: שייטלען איז אסור צוליב מראית העין (תפא"י שבת פ"ו מ"ה).

מח) הגאון ר' ישכר בער איילינבורג זצ"ל (תלמיד הלבוש והסמ"ע) שרייבט: אז פרויען טארן נישט טראגן שייטלען (בס' באר שבע תשו' י"ח, והוא נמנה מראשוני האוסרים החולקין על הש"ג).

מט) הגאון ר' ישכר דוב רוקח זצ"ל (אבד"ק בעלזא) האט געזאגט: יעדער וואס לערנט שלחן ערוך מיט יראת שמים זעט קלאר אז עס איז נישטא קיין שום חילוק צווישן אייגענע האר און א שייטל, דער חת"ס זצ"ל פסק'ט אויך אזוי, דערפאר זאל יעדער אכטונג געבן ביי זיך און זיינע קינדער אויף דעם (דרשה הנדפסת בקונ' דיבורים קדושים).

נ) הגאון ר' מאיר א"ש זצ"ל (בעהמ"ח שו"ת אמרי אש, ותלמיד מרן החת"ס זצ"ל) האט באפוילן זיינע קינדער פארן שטארבן: איך באפעל אייך זייער שטרענג! איינצורייסן וועלטן מקיים צו זיין דעם קלענסטן מנהג און די פרויען זאלן נישט גיין מיט שייטלען ח"ו (ס' לב העברי ח"א דף פ"א).

נא) הגאון ר׳ מנחם מנדל מליובאוויטש זצ״ל (בעל צמח צדק) שרייבט: אז מען טאר נישט ארויסגיין אין גאס מיט א שייטל (צמח צדק משניות ברכות פ״ג).

נב) הגאון ר׳ מרדכי זאב אטינגא זצ״ל (בעהמ״ח מאמר מרדכי) שרייבט: מען דארף מחמיר זיין ביי שייטלען (מגן גבורים או״ח ע״ה, אלף המגן סק״ח).

נג) הגאון ר׳ מרדכי ליב ווינקלער זצ״ל (בעהמ״ח לבוש״מ) שרייבט: דאס בעסטע מען זאל נישט גיין מיט קיין שייטלען, אין דעם זכות פון צניעות׳דיגע פרויען וועלן מיר אויסגעלייזט ווערן בקרוב (שו״ת לבוש״מ יור״ד מהד״ת קס״ח).

נד) הגאון ר׳ משה סופר זצ״ל (בעל החת״ס) שרייבט אין די צוואה פאלגענד: עטץ זאָלטץ אכטונג געבן חלילה חלילה נישט אויפדעקן איין טפח פון קערפער דורך קורצע מלבושים, צווישן מיינע שטוב מענטשן זאל זיך ח״ו נישט געפינען אזאנס, כל שכן עטץ זאלט געווארנט זיין פון באפריינדן זיך מיט שלעכטע פרויען וואס אפילו איין האר שטעקט זיך ארויס און אויך שייטלעך אסר איך ענק מיט אן איסור גמור! (צוואת החת״ס מועתק בס׳ לב העברי).

נה) הגאון ר׳ משה גרינוואלד זצ״ל (בעל ערוגת הבשם) שרייבט: איר זאלט געווארנט זיין שטארק אז אפילו איין האר זאל זיך נישט ארויסשטעקן, און אפילו שייטלען אסר איך אויף ענק און עטץ זאלט זוכה זיין צו ערליכע כשר׳ע קינדער (בצוואתו הנקרא הכנה דרבה או׳ י״ח).

נו) הגאון ר׳ עקיבא יוסף שלעזינגער זצ״ל (בעל לב העברי) שרייבט: וואויל פאר די וואס האלטן זיך אפּ פון שייטלען, און טרעטן נישט אפּ פון די וועגן פון די באבעס (לב העברי ח״א דף פ״א).

נז) הגאון ר׳ פנחס הורוויץ זצ״ל (בעל המקנה והפלא״ה) האט צוזאם מיט זיין בית דין אויסגערופן א חרם אין בית המדרש אויף די פרויען וואס טראגן שייטלען, כ״ש אייגענע האר (בס׳ לחמי תודה לבנו דף ד: שזה כמה שנים שיצא הכרוז בבה״כ מפי כבוד אאמו״ר הגאון זצללה״ה בצירוף שני ב״ד בחרם על לבישת נשים בפאה נכרית).

נח) הגאון ר׳ צבי הירש אורנשטיין זצ״ל (נכד בעל ישועת יעקב, בעל ברכת רצ״ה) שרייבט: גיין מיט א שייטל איז א פריצות און עס איז אסור מן הדין (ישועות יעקב אה״ע כ״א).

נט) הגאון ר׳ צבי הירש הורוויץ זצ״ל (בנו של הפלא״ה) שרייבט: איך האב שוין סאך מאל געמוסר׳ט וועגן דעם שלעכטן מנהג וואס איז בעוה״ר צושפרייט ביי טייל פרויען וואס טראגן שייטלען, בעוה״ר האט דאס מיט די צייט נאך צוגעברענגט מען זאל גיין מיט אייגענע האר (הוא בעהמ״ח שו״ת מחנה לוי, והנ״ל הוא בספרו לחמי תודה י״ט:).

ס) הגאון ר׳ צבי הירש חיות זצ״ל (בעל הגהות מהר״ץ חיות) שרייבט: אזוי ווי מען פירט זיך אין אונזערע מדינות געוואוינט צו זיין מיט דעם, ווען איך בין געווען א קינד האב איך נישט געהערט ווער עס זאל מקיל זיין אין דעם אין גאנץ פוילן, נאר לעצטנס האט מען אנגעהויבן פורץ זיין, עס איז ראוי דעריבער זיי אויס־צו־מוסרן און זיי צוריקברענגען צום פריערדיגן מנהג (שו״ת מהר״ץ סי׳ נ״ג).

סא) הגאון ר׳ צבי הירש שפירא זצ״ל (בעל דרכי תשובה) שרייבט: וועגן א שוחט וואס זיין פרוי טראגט א שייטל אפילו רוב שטאט מענטשן ווילן אים האבן און נאר איינציגע ווילן נישט, קענען זיי שטערן ווייל עס איז א גרויסע עבירה (עון פלילי) א שוחט דארף זיין א גרויסער ירא שמים און אויב ער איז מקיל אין דעם איז ער א קל — די שוחטים פון אונזער שטאט מונקאטש זענען באפוילן פון מיר זיי זאלן נישט אויסלערנען שחט׳ן איינעם וואס זיין פרוי טראגט א שייטל (בשו״ת הנדפס סו״ס תפארת בנים עה״ת סי׳ ב׳).

סב) הגאון ר׳ רפאל מילדולה זצ״ל (מו״צ באמסטערדאם) שרייבט: אז שייטל איז אסור (כ״נ בספרו מים רבים אה״ע ל״ו).

סג) הגאון ר׳ שלום מרדכי הכהן זצ״ל (בעל שו״ת מהרש״ם) שרייבט: מען דארף אכטונג געבן ביי קר״ש, בענטשן, און אנדערע ברכות נישט צו זאגן קעגן א פרוי וואס טראגט א שייטל נאר מיט פארמאכטע אויגן (דעת תורה או״ח סי׳ ע״ה).

סד) הגאון ר׳ שלמה אליעזר אליפנדרי זצ״ל (בעהמ״ח שו״ת סבא קדישא ג״ח) שרייבט: שייטלען איז אסור, און אויסער דעם איז דאס גורם א גרויסן חורבן אז מען זאל מקיל זיין אין אייגענע האר, (שו״ת סבא קדישא).

סה) הגאון ר׳ שלמה יודא טאבאק זצ״ל (דומ״ץ סיגעט, ומחבר שו״ת תשורת ש״י ב״ח) שרייבט: שייטלען איז אסור וועגן פריצות ווייל מען וויל אויסזען ווי די גוי׳טעס וואס גייען מיט האר, און די וואס זייערע

עלטערן אדער אור־עלטערן זענען נישט געגאנגען מיט דעם איז דא דערביי "אל תטוש תורת אמך" (משמרת ש"י סי' תק"ע).

סו) הגאון ר' שלמה קלוגער זצ"ל שרייבט: שייטלען טראגן איז אסור (בס' קנאת סופרים סי' ע"ב, ובס' שנות חיים סי' שט"ז).

סז) הגאון ר' שמואל סלנט זצ"ל האט געלאזט רופן א רב וואס זיין רבי'צין האט פארלאנגט פון איר שניר זי זאל גיין מיט א שייטל, ווילאנג דער רב האט צוגעזאגט אז ער וועט דאס אפהאלטן (כן סיפר הרה"ג ר' נפתלי פרוש סופרו של הג' רש"ס, מובא בס' דת יהודית).

פרק יז
וויכטיגע ווארענונגען
וועגן דיקע שטרימפ (זאקען).

די טעג פון פסח קומען שוין בשעטומ״צ, אין דער אידישער מנהג איז צו רייניגען די גאנצע הויז פין אַ משהו חמץ, ע״כ ווילען מיר אויך מעורר זיין וואָס די ספרים הקדושים (זוה״ק, אריז״ל, רדב״ז, דרפ״ק) שרייבען אַז גלייכצייטיג דאַרף מען אַראָפּרייבען אלע מדות רעות אין שלעכטע מעשים פין אַ גאַנצען יאָר, דערריבער געפינען מיר פאַר נויטיג צי דערמאָנען וואָס געפינט זיך בעוה״ר אין אונזערע צייטען, אין מיר זאָלען זיך מקבל זיין תשובה טוהן, אין דעם זכות וועלען מיר בקרוב אויסגעלייזט ווערן.

א. מיר ציטירען דאָ די ווערטער פין קוה״ק מרן אדמו״ר רשכבה״ג מסאטמר זצ״ל, וואָס האָט געשריגען מיט פלאַמעדיגע רייד 20 יאָר צוריק, געדריקט אין חידושי תורה תשט״ז, „עס איז ערגער צי גיין מיט שטרימף וואָס איז דורכגזיכטיג, ווי אָהנע שטרימף, אין יעדער וואָס זיין פרוי אָדער טאָכטער גייט מיט די שטרימף, **טאָר ער נישט מאַכען קידוש הבדלה, און קיין שום ברכה**, אין עס קימט אויס [אפילו ווען ער טיט יאָ דאָס אַלעס] אַז ער עסט שטענדיג אָהנע פאַר ברכה, אָהנע נאָך ברכה, אָהנע קידוש, אָהן הבדלה, אין חוץ אַלעם **איז אַ תקנה אין אינזער קהלה אַז מען טאָר נישט גיין אין דאָרכזיכטיגע קליידער.**

אויך אין די קאָנטריס פיהרט מען זיך גרינגער ווי אינדערהיים, איך פאַרשטיי נישט פאַרוואָס ווייל אפילו מען גייט אַוועק פין די חברותא, אָבער פין השי״ת גייט מען נישט אַוועק״, ע״כ.

צים שלוס וועלען מיר אין קורצע שטריכען באַמערקען וואָס מען לערנט זיך אַרויס פין די געציילטע שטראַק באלערנדע הייליגע רייד פין כ״ק אדמו״ר זצ״ל.

1) דאָס פאַרשטייט יעדער אַז ווען זי גייט אָהנע שטרימף וועט זי שטאַרק באַשטראָפט ווערען, אין יעדער מאַן אָדער טאַטע וועט זיכער האָבן מסירות נפש אויף דעם, אין נישט קיקען אויף אימבאַלימפּערטע שלום בית תירוצים ווייל דאָס איז באמת אַ גרויסע פירצה, סאַך ערגער פין דעם איז צי גיין אין דאָרכזיכטיגע שטרימף, סאַך גרעסער איז די שטראָף, אין מער מסירות נפש דאַרף מען אויף דעם, אין די שטראָף ציטיילען זיך די פרוי מיט איר מאַן (שבת נד:), [די חז״ל שרייבען שבת נו: אויף איינע פין די אידישע גרעסטע קעניגען אַז ווייל ער האָט נישט געשטערט זיינע ווייבער פין דינען עבודה זרה רח״ל, איז דאָס פאַרעכנט געוואָרען פינקט ווי ער אַליינס האָט געדינט עבודה זרה, אין אַזוי איז אויך מיט יעדע עבירה], דאָס זעלבע איז אויך ווען אַ פרוי זעהט ביי אַ פריינדין אָדער קרובה נישט אַ צניעות׳דיגן מלבוש דאַרף זי דאָס באַלד מעורר זיין, אויב נישט טראָגט זי דעם זינד.

2) מען טאָר נישט דאַווענען, לערנען, מאַכען אַ ברכה, קידוש מאַכען הבדלה מאַכען, ווי אויך אַנדערע הייליגע רייד זאָגען אויף אַן אָרט ווי אַ אשה גייט אָנגעטאָן דורכזיכטיגע

מדריך לצניעות

שטרימף, [דעריבער זאָל מען נישט זיין אָפגעווינדערט ווען אויפען עולם האמת וועט מען נישט טרעפען קיין קידוש, הבדלה, ברכות וכו', דאָס איז אַלעס וועגען דעם אויבנדערמאָנטען טעם].

יעדער טאַטע אָדער מאַמע גיט אַכטונג אַז דאָס קינד זאָל ח"ו נישט זאָגען דעם רבש"ע'ס נאָמען אומזיסט, אויב יאָ גיט ער אים קלעפּ, אין מען פאַרגעסט אַז אויב מען גייט נישט געהעריג בצניעות טיט מען אַליינס שטענדיג די זעלבע, אפילו דער אייגענער מאַן אָדער קינד פין די מיטער, אָדער טאַטע מאַמע פין טאָכטער וכדומה, (אויך וועט ער שטאַרק באַשטראָפט ווערען פאַר עסען אין טרינקען אָהנע ברכות.

3) אויך האָט כ"ק אדמו"ר זצ"ל באַמערקט אַז ווער עס גיט נישט אַכטונג אויף דעם איז געגצליך אויסגעשלאָסען פין זיין קהלה, [דאָס מיינט אַז ער האָט מיט כ"ק אדמו"ר זצ"ל נישט קיין שייכות בזה ובבא].

די סה"ק ברענגען אַז די שטראָף פאַר בגדי פריצות נאָך הינדערט אין צוואַנציג איז זייער הארב, ד' ירחם, חוץ וואָס דאָס איז בעוה"ר גורם צער גידול בנים, אין דאָס איז געווען די זינד פון דור המבול (תדב"א פל"א).

ב. עס ווערט געהאלטען לייכט ביים ציבור אפילו ביי איידעלע יונגעלייט נישט אָנציטוהן געהעריג מיט בגדי צניעות אַ קינד פון 3 יאָר אין העכער וואָס דאָס איז געגענזייטיג מיט די הלכה לויט ווי די פוסקים שרייבען, (מ"ב בה"ל סי' עה, שו"ת שלמת חיים ח"ז א, דעת סופר או"ח יא, ועי' ש"ס ע"ז לז. ב"ח וקו"א אב"ע כא, ועוד).

כ"ק אדמו"ר זצ"ל האָט אויך שטרענג פאַרבאָטען אין זיין שטאָט קרית יואל, מיידלעך העכער 3 יאָר צי גיין מיט קליידער העכער פין די קני.

ג. מיר ברענגען דאָ דעם נוסח פין די תקנה וואָס איז אָפגעדריקט געוואָרן אין קרית יואל נאָכדעם וואָס מען האָט איבערגעגעבן די אויבענדערמאָנטע באַפעל פין כ"ק אדמו"ר זצ"ל ביי אַ גרויסע אסיפה וואָס איז אָפגעהאַלטען געוואָרען זינטאָג נאָכט פ' שמות;

נוסח התקנה

תמצית פין די ענינים וואָס מען האט אַראָרך גרעט ביי די גענעראל פארזאמלונג באור ליום ב' שמות העבר על"ט בבית מרדש קרית יואל יצ"ו, בהשתתפות רוב התושבים יחיו.

א. עס איז איבערגעגעבן געוואָרען די דברות קורש פין כ"ק ארמו"ר זצ"ל, אז די מיירלעך טאָרען נישט גיין מיט אזעלכע קליידער וואָס זענען העכער פין די קני אין ראס איז ביי אלע מיידלעך פין 3 יאָר אין העכער, עס איז באַטונט געוואָרען די גרויסע זכי' וואס מיר האבען אז כ"ק ארמו"ר זצ"ל איז רער וועג ווייזער ביי איערען פרט בענין חינוך פין אונזערע קינדער שיחיו, אין מיר דארפען אלע דאָס אפ צו שאצען דעם גרויסען זכות

מדריך לצניעות

צו קענען ערציען די קינדער עפ"י הדרכתו והוראתו הק', אין בוודאי אויסצופאָלגען זיינע הייליגע אָנווייזונגען בשלימות, אין בזכות הצניעות וועט דער אייבישטער העלפען מיר זאָלען האבען נחת פין די קינדער אין זעהן בעזהי"ת דורות ישרים יבורך אמן.

דעריבער איז די פליכט פין יעדען טאַטע אין מאַמע צו פאָלגען די אָנווייזונגען פין כ"ק אדמו"ר זצ"ל אין ערציעהן די קינדער לויט דעם דאַן קען מען האָפען צו זעהן אַסאַך אידיש נחת לאַנגע דורות, ווייל ווער נאָך ווי דער צדיק הדור ווייסט דעם ריכטיגן תורה'דיגען וועג, אויך די טיטשערס אין שול דאַרפען אַסאַך אַרימצירעדען מיט די קינדער וועגען דעם האַרבען שטראָף פון אומצניעותדיגע קליידונג, זעלבסט פאַרשטענדליך אַז דער מוטער, ווי אויך דער לערערין דאַרף זיין אַ מוסטער פאַר די קינדער וויאזוי מען דאַרף גיין אָנגעטוהן, ווייל אויב נישט קען מען בשום אופן נישט ערוואַרטען בעסער'ס פין די קינדער, ווי די הייליגע ספרים שרייבען.

מוסר זאגען אין שטיב

ד. אויך איז פין די גרויסע וויכטיגקייט דער טאַטע זאָל מוסר'ן פרוי אין די קינדער מיט די שאַרפע רייד וואָס די ספה"ק ברענגען וועגען צניעות און פאַרליינען און ערקלערן די רייד פין כ"ק אדמו"ר זצ"ל וואָס מיר האָבן אויבען דערמאָנט ווי אויך די בריעף פין כ"ק אדמו"ר זצ"ל חקת תשכ"ט, וואָס דאָרט שרייבט ער אַז עס איז אַ **איסור** צו גיין מיט קורצע קליידער ווער עס ריפט זיך אַ איד, אין ווער עס גייט מיט דעם געקליידעט איז ער אָפגעשיידט, אין אָפגעזונדערט פין ערליכע אידען, ד' ישמרנו, מיר גלייבן אַז בלויז די ווערטער צו **זאָגען אין ערקלערען**, אין שטיב דאַרף האָבן די ריכטיגע ווירקונג.

ה. מיר מיזען אַביסעל ברייטער ערקלערן וואָס מיינט מוסר זאָגען פין לערערין פאַר תלמידות, ווי אויך טאַטע מאַמע פאַר קינדער, קודם דאַרף מען ערקלערן דעם גרויסען גן עדן פין די הייליגע אמהות, אין נשים צדקניות פין אַלע דורות וואָס האָבען זיך געפירט ערליך אין דערפאַר טועהן זיי געניסען תענוג וואָס מען קען זיך נישט פאַרשטעלן אויף דער וועלט, די זעלבע וועט אויך זוכה זיין יעדר פרוי אין טאָכטער וואָס פירט זיך אזוי, אין דעם גוואַלדיגן שכר פין אומענדליכען תענוג איז אַודאי אין אַודאי נישט כדאי צו פאַרלירען וועגען די הינדערט אין צוואַנציג יאָר פין דער וועלט וואָס לויפט דורך ווי אויגנבליק אָט איז מען הערשט געווען 10 יאָר אַלט, אין אָט 20, אויפאַמאָל 50, אין איידער מען דרייט זיך אויס שטייט מען שוין פאַרען ב"ד שלמעלה אָפגעבען דין וחשבון אויפען גאַנצען לעבען, אין עס שטייען צוויי וועגען גרייט האָט מען זיך אויפגעפירט ווי אַ אידישע טאָכטער דאַן פירט מען אין גן עדן, אין אויב נישט איז זייער ביטער, עס קימט דער שלעכטער מלאך אין וואַרפט אַריין אין דעם גיהנם, **אין דעמאָלטס העלפט נישט קיין שום געוויין עס איז פאַרפאַלען, יעצט איז די צייט תשובה טוהן נישט שפעטער**, אין אויב משיח קימט וועט שוין אויך זיין שפעט (כ"כ במהרי"ל) נאָר יעצט, אין אויף דעם אופן מיסערן טאָג טעגליך וועט מען מיט השי"ת'ס הילף זעהן די פרוכט פין די רייד.

קט

מדריך לצניעות בישראל

מדריך לצניעות

אויך מיז באטאנט ווערען אז מוסר האט צוויי זייטען, איינס די אויבנדערמאנטע וואס דאס מיינט אויפוועקען דעם אידישען פונק זיך דערנענטערן צום באשעפער. די צווייטע „הדרכה" דאס מיינט אז נאכדעם ווי מען איז מעורר קינדער אדער ערוואקסענע צי צניעות וכדומה, מיז מען אויפקלערען פינקטליך וואס דאס באדייט דהיינו די לענג פין די קליידער לכה"פ 10 צענטימעטער, 4 אינטשעס, אזוי ווי מיר ברענגען ווייטער דא דעם פסק דין פין די גדולים אין בני ברק, די ערבעל זאלען גרייכען ביז די ערשטע קנייטש פין האנט, די קליידער נישט רויט, ווייס, ליכטיג געל, שרייעדיק וכדומה, נישט דארכזיכטיגע שטרימף, נישט רעדען הויך אדער שרייען אינמיטען די גאס, נישט איינבייגען זיך, בפרט אויף דער גאס, נישט געשניטען די האר, ווי א יונגעל, דאס איז אסור מה"ת (תוספתא ביכורים, רמב"ם ה' עכו"ם, יור"ד קפב, עי' שבילי דוד ש"ך, היכל הברכה תצא), אויך נישט לאנגע צילאזטע האר; נישט דארכזיכטיגע שטרימף, וכדומה, דא ברענגען מיר דעם אויבענדערמאנטען פסק דין.

פסק דין תורה

מודיעים אנו בזה ברבים את דעתנו, פסק דין תורה, כי שמלת אשה חייבת להיות באורך של 10 סנטימטר למטה מן הברך, כך שגם בזמן ישיבה ותנועות אחרות ישאר הברך מכוסה במלואו.

כל איש ואשה, חייבים לעזור ולהוכיח את בני משפחתם ואת כל מי שישעה לדבריהם על גודל האחריות אשר לוקחות על עצמן אלה המהססות לעשות כנ"ל בשעה גורלית זו, כשדם ישראל ניגר ר"ל, ומשפחות שכולות נאנקות ביסוריהן.

מי חכם וישמור אלה, ובזכות שמירת צניעות כהלכתה נכון מקום לשכינתו ית' ולביאת רוח אפינו משיח ה', אכי"ר.

יעקב לנדא אב"ד דבני-ברק	שמואל הלוי ואזנר רב דזכרון מאיר ור"מ דישיבת חכמי לובלין	אברהם שלמה כ"ץ רב דפרדס כ"ץ
יחיאל מאיר וינגורט רב דחסידי גור	יצחק שלמה אונגר רב דחוג חתם סופר	נתן גשטטנר רב דשיכון אגוד"י

מדריך לצניעות

ו. עצה טובה: מיר האַלטען פאַר אַ רעכטער שריט דאָס ערליכע איידעלע יונגעלייט זאָלען זיך ציזאַמענקימען אין איבערשמיסען אינאיינעם, די אַלע מאָדעס וואָס עקזיסטירען אַלס, וואָס איז אסור עפ"י התורה, וואָס איז מותר, און וואָס מען דאַרף מחמיר זיין הגם עס איז מותר, מיט די הדרכה פון אַ ת"ח ויר"ש מרבים, ווייל ווי עס ווייזט זיך אַרויס דאָס בילד זענען פיל יונגעלייט נישט מוחה אין שטיב וועגען פאַרשידענע צניעות ענינים, פשוט ווייל זיי זענען נישט אינפאָרמירט אַז דאָס איז אַ מאָדע, אָדער חקת הגוי, אָדער מענער מלבוש ביי גוים, און צוליב דעם ווערט די שטיב פאַרנאַכלעסיגט, פינקט ווי יעדער פאַרשטייט אַז ווען ער לערנט נישט ה' שבת, אָדער ה' פסח וכדומה ווייסט ער נישט וואָס מען טאָר נישט דאָס זעלבע איז מיט דעם, און עס טרעפט זיך שטיבער פון חשובע יונגעלייט וואָס מען קען קוים גלייבן אַז דאָס איז זייער שטיב צוליב מאָדערניזאַציע וואָס הערשט דאָרט, און דאָס איז אַ פליכט אויף די יונגעלייט, גלייכצייטיג אויף די מנהלי ישיבות וכוללים, צי טוהן אין דעם.

מדריך לצניעות

בעזה"ית, ב"ניז עמ' עש"

פסק הלכה

שנתפרסם בשנת תרפ"ח

ב י ת ד י ן צ ד ק
לכל מקהלות האשכנזים
פעיה"ק ירושלים תובב"א

בנשיאות רבינו הגאב"ד מרן יוסף חיים זאננפעלר שליט"א (זצוקיל)

פעיה"ק ירושלים ת"ו יום י"א לחדש אייר שנת תרפ"ח.

כאשר בעוה"ר פשתה המספחת של מלבושי שחץ, ופרצו גדרי הצניעות, סמל עמנו הקדוש, מאז ומעולם. באופן מבהיל מאד ה' ירחם.

ורבים מיראי ה' פונים אלינו להורות להם את הרין והרת.

והנה אם כי המפורסמות אין צריכות ראי', אך מחמת דרשו בה רבים בעוה"ר.

והורגלו במלבושים קצרים ובבתי יד קצרים, עד אשר הרבה מהמון עם נשכח מהם חומר האיסור ונעשה להם כהיתר ח"ו.

על כן הננו להודיע בזה כי כל אשה ישראלית חייבת ע"פ דין תוה"ק ללבוש בגדי צניעות כאשר נהגו בנות ישראל הכשרות מאז ומעולם בלא שום שינוי

דהיינו במלבושים ארוכים עד קצה האחרון היותר אפשר,

ומצר הראש יכסה את כל בית הצואר כמנהג הצנועות ובבתי ידים ארוכות ער כפות הירים.

וכן בשאר הבגדים חייבות לנהוג צניעות.

וחלילה ללבוש אנפלאות מנוקבות מעשה רשת אשר הרגל נראה מתוכן.

או אנפלאות מגוון עור הגוף.

כל אלה פגול הוא לנו אומה קדושה וטהורה מדור דור.

וכמו כן כל אחד מחויב לחנך את בנותיו הקטנות בצניעות וקדושה שגם הן תלבשנה בגדי צניעות ולכל הפחות שהשמלה תכסה בארכה את רוב הרגל, ובתי ידים שיכסו את רוב היד.

ובשכר זה יקויים בנו מקרא שכתוב והייתם לי סגולה מכל העמים וגו' ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ונזכה לגאולה קרובה בב"א.

בד"צ לכל מקהלות האשכנזים

נאם מרדכי ליב רובין | **נאם יצחק במוהר"א ז"ל פרנקיל** | **נאם דוב צבי קארעלנשטיין**

ראיתי הכתוב מהרה"ג הבד"צ נ"י ויאשר כחם וחילם לתקן הפרצות. ובעה"ח המחכה לישועה קרובה **יוסף חיים זאננענפלד**

דברי הגאונים הצדיקים הנ"ל תקיפי דארעא דישראל זצוק"ל אינם צריכים חיזוק, ובוודאי שמצוה רבה לשמוע בקולם ולהוסיף גדרים בדרכי הצניעות כמקובל לנו מדור דור וע"ז נאמר לא תסור מכל אשר יורוך ימין ושמאל וגדולה המצוה הזאת כי תגן עלינו בעקבתא דמשיחא ולזכותינו לראות בקרוב בביאת משיחנו בב"א.

הכו"ח טוב לחודש מרחשון תש"ל פעיה"ק ירושלים ת"ו

נאם פנחס עפשטיין ראב"ד ירושלים עיה"ק תובב"א

נאם דוד הלוי יונגרייז

נאם הק' משה ארי' פריינד

נאם ישראל באאמו"ר הגה"ק מהרי"צ זצוק"ל דושינסקי

מדריך לצניעות

אייגענע האר

ז. אייגענער האָר: הגם ב"ה אין דעם איז מען שטאַרק געוואָרענט, עס איז ראָך באַקאַנט פאר יעדען די שרעקליכע פאַסירונג וואָס איז פארלאָפען ביים ארי' צבי עילאי ווי מען האט געעפנט א קבר פין א פרוי וואס איז געגאנגען מיט די אייגענע האָר, אין רער גאַנצער קאָפּ איז געווען אָנגעלייגט מיט ווערעם מיט דעם זעלבען פאָרעם ווי זי פלעגט גיין מיט די האָר, דער הייליגער חת"ס האָט געזאָגט אין זיין דרשה (דרשות חת"ס) אַז ער זאָגט צי אַז די קינדער וואָס די מוטער טראָגט אייגענע האָר וועלען נישט בעסער זיין ווי רי עלטערן, וואָס יעדער ווינטשט דאָס פאַרקערטע, אין אַ גדול וואָס איז געזעסן דאָרט בשעת'ן דרשה איז אויפגעשפרינגען אין געזאָגט, אַז שקצים אין פאַרדאָרבען רח"ל וועלען זיי זיין.

ח. אויך אויף ביי האָר איז קיין שום היתר נישטאָ, אין דער הייליגער חת"ם סופר שרייבט (או"ח ל"ו) אפילו אין שטיב טאָר קיין שום האָר נישט זיין אָפּגעדעקט, אין מען דאַרף אויך אַכטונג געבען אויף די האָר צווישען אויערען אין שטערן, ווייל דער זוה"ק זאָגט אַ קללה רח"ל פאַר דעם וואָס דעקט דאָס אויף, אין ווער עס וויל נישט געשעדיקט ווערען נאָר זוכה זיין די ברכות זאָל אַכטונג געבען אויף דעם, ע"כ.

דעריבער דאַרף מען געוואָרנט זיין אַז מען זאָל נישט אַרויפלייגען די טיכעל העכער די אויערן נאָר צידעקן די אויערן.

ט. עס איז אַ גרויסער איסור אָנצוטוהן מלבושים וואָס זענען אפילו נאָר אביסעל דורכזיכטיג, ווי אויך זאָקען, אין דער הייליגער ספר מחניך קדוש שרייבט אַז אפילו קליינע קינדער טאָר מען דאָס אויך נישט אָנטועהן.

י. שמאָלע ציגעפאַסטע קליידער זענען אויך פאַרבאָטען עפ"י התורה (ס' מחניך קדוש).

יא. דער יעבץ אין סידור, אין דער חפץ חיים אין אַ בריעף שרייבט אַז נישט גיין געקליידעט בצניעות שטעלט אין סכנה ח"ו די קליינע קינדער ד' ישמרנו, דער ס' שומר אמונים ברענגט אַ מוראדיגע מעשה ווי מען זעהט אַז די עלטערן שטעלען זיך מיט די קינדער אין געפאַר אויך נאָך 120 יאָר.

יב. די מעשה ווערט גיברענגט אין ס' שומר אמונים (מבוא השער פט"ז) וואָס ער האָט דאָס געהערט פין איינעם וואָס זיין פאָטער אָדער פעטער, האָט דאָס בייגעוואונט עס האָט אַמאָל פאַסירט ער איז געפאָרען אינטערוועגנס געשעפטליך מיט אַנדערע סוחרים, זענען זיי דאָרכגעפאָרען אַ פעלד פלוצלינג הערט מען שרעקליכע היסטערישע קולות אידען! אידען! האָט רחמנות אין העלפט אינז, זענען זיי אַריין אין שטיב פין ווי די קולות האָבען אַרויסגעשפאַרט טראַכטענדיג, דאָס דאָרטן שטייט אַ גזלן מיט אַ גרויסען האַק, אין וויל איינעם האַרגענען.

אָבער צום גרויס פאַרווינדערונג פין יעדען זעהן זיי גאָר אַ אינטערעסאַנט בילד, אַ

מדריך לצניעות

גרויס פייער ברענט אויף דער ערד ביים פייער שטייט אַ גרויסען טאָפ, אין דעם טאָפּ ליגען אַסאַך קליידער, אין דאָס טאָפּ האָט געקאָכט מיטן פוהלען טעמפּאָ, אַן עלטערע פרוי האָט אירע הענט אריינגעשטעלט אין טאָפּ, אין אָנגעכאַפּט די ברענענדיגע קליידע אָנגעטוהן אויף אַ יונגע פרוי ביז עס האָט פאַברענט דעם קערפער, אין זי האָט געיאָמערט מיט גרויס קולות, אַזוי האָט זיך געהאַלטן אין איין איבערחזור'ן, האָבן די סוחרים פאַרשטאַנען אַז דאָס איז נישט קיין מענטשליכע זאַך, נאָר שטראָף פאַר זינדיגע נשמות, [שטייט ווייטער אויספירליך], עס שיינט אַז די עלטערע פרוי איז די מוטער פון די יונגע וואָס האָט נישט ערצויגן איר טאָכטער צי צניעות, אין דאָס איז איר שטראָף אַז די מוטער שטייט אין פאַרברענט די טאָכטער, ווייל אַזוי שטייט אין פסוק „ידי נשים רחמניות ילדיהן בישלו" די הענט פין מאַמעס וואָס האָבן פאלטש רחמנות אויף די קינדער, אין לאָזען זיי גיין געקליידעט ווי זיי ווילען, וועלען נאָך אַליינס אָפּקאָכען די קינדער ד' ישמרנו.

דעריבער דאַרף מען געוואָרנט זיין מען זאָל נישט רחמנות האָבן ווי צב"ש עס איז זייער הייס, מען קען גיין דינע קליידער, אָהנע זאָקען, קורצע קליידער, וכדומה, ווייל דאָס איז פאלטשע רחמנות.

יג. די עלטערען דאַרפען ערציעהן די טעכטער, אַז זיי זאָלען גיין אין אַ זייט ווען אַ מאַן וויל דורך גיין אויף די גאַס וכדומה, אַזוי ווי אינזערע באָבעס האָבן זיך געפירט אין דער אַמאָליגער היים טראָץ דעם וואָס זיי זענען געגאַנגען געקליידעט מער בצניעות.

יד. עס איז אַ געוואַלדיגע פירצה וואָס אידענעס קימען אַריין צי די מענער ביי חתונות זעהן ווי די מענער טאַנצן, עס איז אַ פליכט פין בעל שמחה צי זעהן אַז די שמחה זאָל זיין באַשיידען אין הייליג אַז די יידעס פין יענעם עולם זאָלען זיך מיט פרייען, ווייל אויב נישט, איז ח"ו פאַרקערט, אויך די געסט זענען מחויב צי שטערן. [וכל מי שיש בידו למחות כו'].

(טו. עס איז דאָ אַ גרויסע איסור אין די תורה אויף מיידלעך וואָס שערען זיך די האָר, שטאַרק קורץ, [פין די מאָדעס פין בעל דבר], אַזוי שרייבט דער רמב"ן (ה' עכו"ם פי"ב, ה"י) אין שו"ע (קפ"ב) יעדער מאַן איז מחויב דאָס אָנזאָגען אין שטיב, מען זאָל דאָס נישט טוהן אפילו פאר קלענערע מיידלעך, ווייל נשים דעתן קלות.)

טז. די מכשולות פין פרויען וואָס גייען צי דאָקטוירים זענען געוואַלדיג גרויס דערפאַר דריקען מיר דאָ דעם נוסח וואָס דער בית דין אין ירושלים האָט מפרסם געווען 45 יאָר צוריק וועגן דעם ענין.

מדריך לצניעות בישראל

מדריך לצניעות

ב"ה

לאפרושי מאיסורא

מטעם הרבנים הגאונים

הבד"צ לכל מקהלות האשכנזים שליט"א.

י"ג טבת תרצ"ב לפ"ק, פעה"ק ירושלים ת"ו.

כאשר רבים מיראי ה' התלוננו לפנינו על פרצה בדת הנעשית מבלי יודעים, שנשים הדורשות ברופאים מתיחדות עם הרופא בחדרו ועוברות על איסור דאורייתא. לזאת הננו לפרסם בזה דין תוה"ק שאסור לאשה להתיחד בחדר אחד עם איש אפילו אם הוא רופא ומעיין ברפואתה. ובנות ישראל הכשרות ישמרו עצמן מאיסור חמור הזה, ויעשו שאלת מורה צדק תחלה איך להנצל מאיסור יחוד בשעה שהן צריכות לדרוש בעצת הרופא.

ולהשומעים יונעם, והשי"ת ישמרנו מכשלון ח"ו וירים קרן תוה"ק ומצותיה.

בד"צ לכל מקהלות האשכנזים

נאם פנחס בהגר"י ז"ל עפשטיין

נאם שמחה בונם ווערנער

נאם דוד הלוי יונגרייז

(איבערזעצונג אויף אידיש)

אזוי ווי א פיל יראים האבען זיך פארקלאגט פאר אונז אויף א פאר־שוועכונג פון אונזער הייליגע תורה. וואס ווערט געטהון ניט וויסענדיג. דורך דעם וואס פרויען וועלכע קורירען זיך ביי איין דאקטער זיינען מיט דעם דאקטער אליין אין זיין צימער. דארום זיינען מיר מודיע דעם דין התורה אז א פרוי טאר ניט זיין אליין אין איין צימער מיט א פרעמדען מאן אפילו ווען ער איז א דאקטער און קורירט איהר. דאריבער מוז יעדע פרוי פרעגען א שאלה ביי דעם רב וויא זיך צו באגיין ווען זיא דארף גיין צו א דאקטער, אום זיא זאל ניצול ווערען פון דיא עבירה פון יחוד.

קטו

מדריך לצניעות

יז. אויך האַלט מען גרינג אָנצוטוהן אינגלעך זימער העמדער מיט קורצע ערמעל העכער די עלנבויגען וואָס דאָס איז נישט איינפאַרשטאַנדיג מיט די הלכה (עי' סי' ד' במ"א, וגר"ז סי' יעבץ ומ"ב), בפרט ווי די חז"ל זאָגען אַז די וועלט שטייט אויף זייער תורה דאַרף מען זעהן אַז דאָס זאָל געלערנט ווערען בקדושה ובטהרה, נישט צירירען העכער די עלינבויגען, וואָס איז אוממעגליך צו פאַרמיידען מיט קורצע ערמיל.

יח. אויך איז צישפרייט לידער צוליב נישט וויסען די האַרבקייט צי גיין אין געפאַרבטע שיך אין דער נודע ביהודה (דרושי צל"ח) וואָרענט שטאַרק געגען די פירצה.

יט. דער הייליגער ר"ר יהונתן אייבשיץ (יע"ד דרוש י"ב) שרייבט די פרוי וואָס איז נישט פאַרדעקט די האַלז [מיינט נישט נאָכען האַלז, נאָר די האַלז אַליין, וואָס ליידער כמעט קיינער גיט נישט אַכטונג] וועט נישט גערעטעט ווערען פון גיהנם און איר שטראָף איז אונגעהויער גרויס, ד' ירחם.

טראגען העטס, (שו"ע יור"ד קפ"ב)

כ. דער ייטב פנים [פון הגה"ק בעל ייטב לב] שרייבט אין נאָמען פון זיין רבין [הגה"ק מהר"צ מרימינאב זצ"ל] אַז פונקט ווי מען איז עובר אויף האַלטען חמץ אין שטיב פסח, ח"ו אזוי איז מען עובר אויף טראָגען אין האַלטען די העטס וואָס פרויען גייען, עהנליך שרייבט דער קדושת יו"ט (פ' אחרי, מטות) די וואָס גייען מיט די העטס זענען עובר פיל עבירות אין אַ פליכט ליגט אויפען מאן איהר צי זאָגען מוסר, און שטראָף רייד, וואָס ליידער ביי די זאכען זאָגט מען שלום בית, און אויף עוה"ז טענה'ט מען יאָ (וע"ע שו"ת צ"ח ח"ב יור"ד).

מסור

כא. לידער איז דאָס ענין פון מסור'ן זייער איינגעריסן געוואָרען טיילוויז ווייל מען ווייסט נישט דעם אינהאַלט פון וואָרט „מסור" און באַגרייפט נישט די האַרבקייט דערפון, דער באַדייטונג פון וואָרט מסור זאָגען אונז די חז"ל [חו"מ שפ"ח] אפילו איינער האָט בלויז געזאָגט אַז ער וועט מסר'ן הגם ער האָט דאָס נאָך נישט געטוהן, אפילו נאָר קליינע געלטער, באַקומט ער תיכף דעם טיטול „מסור" אין מען מעג אים הרג'ענען, אין ווער עס האָרגעט אים פריער דער האָט זוכה געווען אין די מצוה, [קאמענטארען זענען איבעריג], אין אַזוי ווי מיר לעבען בעוה"ר אין אַ דור וואָס מען פאַרקויפט זיך אינגאַנצען פאַרן געלט, איז וויכטיג איינצוברענגען נאָך אין די יונגע קעפלעך, איידער מען האָט די נסיונות, די האַרבקייט פון מסר'ן, ווייל חוץ די אויבענדערמאָנטע זאָגט אויך דער רמב"ם אַז ער איז נישט זוכה צו עולם הבא, דאָס מיינט אַז נאָך הונדערט און צוואַנציג האָט ער נישט קיינע אויסזיכטען זיך צו טרעפען נאָכאַמאָל מיט די אייגענע אבות אין רבי'ס, אַלעס וועגן אַפּאָר דאָלאַר.

מדריך לצניעות

כבוד פאר אלטע

כב. עס איז שטאַרק נאָכגעלאָזט אפי׳ ביי אנשי מעשה זיך אויפצישטעלן ווען עס קומט אריין אַ עלטערער איד, וואָס לויטען דין דאַרף מען דאָס טוהן אפי׳ אינמיטען דאַווענען (ברכ״י יור״ד רמ״ד, ועי׳ נחל קדומים, קדושים).

כג. לשון הרע רעדן: שטייט אין די ספרים (חובה״ל) אַז ער גיט איבער זיינע אַלע אויסגעפּאַלגטע און שווער אָנגעהאָרוועטע מצות פאַר יענעם, און נעמט איבער יענעמ׳ס עבירות, אויסער דעם ווערט מען מגולגל אין אַ כלב.

כד. עס שטייט אין ש״ע (שג סי״ג, מ״א סקי״ג, פמ״ג, ש״ע הרב, מע״ר להגר״א) מען טאָר גאָרנישט האַלטען אין טאַש שבת אפילו אין שטיב, נאָר אין דע האַנט, און מענטשן זענען מקיל אין דעם.

כה. עפ״י הלכה דאַרף מען נזהר זיין נישט אַריינשטיפען די ציצית אין די הויזען דער מ״ב שרייבט (סי׳ ח׳ קכ״ו) אַז דער וואָס טיט אַזוי, איז מבזה דעם באַשעפער׳ס מצות אין ווען אָפּגעבען דין וחשבון אויף דעם, במילא דאַרף מען די קינדער אויך געוויינען צי דעם.

כו. לידער איז שטאַרק איינגעריסן כמעט אין אַלע שטיבער צי הערען טעיפּס (Tapes) וואָס שפּילען מוזיק, אין דעם איז אויך איינגעשלאָסען וואָס מען הערט חתונה טעיפּס וואָס דאָרט ווערט געהערט מוזיק, דאָס האָט נישט קיין שום היתר אין די הלכה (או״ח תק״ס, ואחרונים) אין די חכמים ז״ל זאָגען אַז אין די שטיב ווי געזאַנג ווערט געהערט איז די סוף אַז זי ווערט חרוב, (סוטה מח.) ממש שוידערליך.

כז. אויך גיט זיך אויס טעיפּס מיט ליצנות וואָס האָט אויך נישט קיין היתר צו הערען, און מען געוויינט די קינדער צי טרייבען ליצנות, וואָס קען ח״ו אַוועק שטויסען פין עולם הבא (תדא״ר כד). חוץ דעם וואָס דאָס איז אַ גרויסער גורם פון ביטול תורה, פאַר קליין אין גרויס.

כח. מיר ווייסען אַז געוויס האָט יעדער איד אַ שיעור קבוע צים לערנען, מיר ווילען נאָר באַמערקען אַז אפילו מבטל זיין איין טאָג אומוויכטיג, איז דער שאָדען אונשאַצבאַר, דער הייליגער ר׳ שעפטיל זצ״ל, זין פין של״ה הק׳ שרייבט אַז לערנען גמרא מיט תוספות, איז אַזוי וויכטיג ווי לייגען תפלין. דער הייליגער ר״ר אייזיקל קאָמאַרנער שרייבט (נתיב מצותיך, עמ׳ קא) אפילו אַ צדיק וואָס איז גרויס ווי משה רבינו אין ר׳ שמעון בר יוחאי, קען אויך נישט זיין איין טאָג אָן תורה.

כט. אין דעם הייליגען ספר „הגן ודרך משה״ (יום ט״ו) שרייבט ער אַז יעדער איד וואָס הערט אַ ברכה פון אַ צווייטן איד מיז ענטפערן „אמן״ אפילו ער הערט פון אַ פרוי אָדער אַ קליין קינד, אויב נישט איז ער ח״ו באַשטראָפט צים נישט לעבען, אויסערדעם איז

מדריך לצניעות

יעדער איד מחויב צי זאָגען די ברכות הויעך כדי יעדער זאָל הערען אין זאָלען נאָכזאָגען אמן, ווייל אמן איז דער עדות אויף די ברכה אַז עס איז אמת.

נאָך שטייט אין דעם ספר (יום ט׳) אויב איר ווילט אייך ראַטעווען פין אַ מגיפה רח״ל אויך אייערע קליינע קינדער זאָלען ח״ו נישט געשעדיקט ווערען מיט גאָרנישט, נאָר זאָלען אויפוואַקסען געזינט אין שטאַרק היט אייך נישט צי רעדען אין בהמ״ד בפרט בשעת׳ן דאַוועגען איבעריגע רייד, ווייל אויב יאָ איז ער געגליכען צי אַ רוצח, וואָס הארגעט ח״ו קינדער קליינע [חוץ דעם וואָס ער הארגעט זיי ברוחניות. ווייל זיי לערנען זיך אויך צי שמיעסן ביים דאַוונען].

ל. אויב ביז היינט האָט ער נישט אַכטונג געגעבן אויף דעם ווי געהעריג, זאָל ער דאָס מתקן זיין אין שטערן אַנדערע פון שמיסען ביים דאַוונען.

לא. נאָך שטייט דאָרטען (יום ח׳) אַז יעדע קטרוג אין הימעל טיט דער אויבערשטער פאַרשווייגען אויסער אויב דער מלאך פאַרציילט אַז אידען רעדען ביים דאַוונען, אין תיכף גיט דער אויבערשטער רשות פאַרען שלעכטען מלאך, שאָדען צי טוהן אויף דער וועלט, רח״ל.

לב. דער וואָס זאָגט אמן יהא שמי׳ רבה הויך איז ער מציל נשמות פין זיידעס אין קרובים פין גיהנם אין כ״ש די אייגענע נשמה אויב ער זאָל ח״ו פאַרמשפט ווערען צי גיהנם (שו״א רנ״ח), [אויב דער טאַטע זאָגט נישט ווי געהעריג, זאָגט דאָס קינד אויך נישט].

לג. אינטערעסאַנט וואָס מען הערט שטענדיג פון דאָ און דאָרט, וועגען משיח׳ן צב״ש משיח מעג שוין קימען. עס איז שוין די העכסטע צייט, רבש״ע שיק שוין משיח׳ן, וכדומה, אין פאַרשטייט זיך אפילו דער וואָס זאָגט נישט האָפט יעדע רגע אַז ער זאָל שוין קימען, מיר זאָלען פטור ווערען פין צרות, אין דער עיקר צער השכינה, שכינתא בגלותא, יעצט שטעלט אייך פאָר ווען עס זאָל יעצט אָנקימען אַ חכם פין דערוויטענס אין געבען אַן עצה וויאַזוי אים צי ברענגען וואָלט דאָך יעדער נישט געשוויגען אין געאַרבייט מיט אַלע כחות, דאָס דורכצופירען, אין דאָ האָט איר די עצה פאַרטיג, צי זאָגען, אמן יהא שמי׳ רבה הויך, אין ציגעוויינען די קינדער צי דעם, ווי דער קדוש אלקי ר׳ ייבי פלעגט שטענדיג שרייען אַז דאָס איז דער גורם פינען לאַנגען גלות, אויך גזירות ת״ח איז געווען וועגען דעם, (שו״א מאמר פת״ש עמ׳ רנו).

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שישלח לנו במהרה את אליהו הנביא לבשרינו בשורת הגאולה השלימה ונודה לה׳ שיר חדש על גאולתינו ועל פדות נפשינו במהרה בימינו אמן.

פרק יח

ריקודי מצוה של חתן־כלה

ראיתי בספר עצי אלמוגים בליקוטים שבסוף הספר (דף כ׳ ד״ה וגם לשמח) ענין התעוררות בדבר הנהוג גם בזה״ז. ע״כ ראיתי לנכון להעתיקו כאן. וז״ל:

מידי דברי בענין שמחת חתן וכלה מעצור לרוחי לא אוכל מלהוכיח במתג שפתיים על המנהג (אותיות גהנום) שנשתרבב מקרוב אצל יראי ד׳ והיא פירצה גרועה מאוד אשר מקורו מאנשים עמי הארץ קלים ורקים שבשעת רקודין של מצוה כשרוקדין החתן והכלה אז סביב סביב יתהלכון אנשים במעגל ומרקדין סביבותיהן, לולא ראיתי לא האמנתי למראות עיני שהפירצה אחזה גם בגדולים וטובים המדקדקין במצות קלה כחומורה.

למותר למשוך בקסת הסופר בלשון מדברת גדולות כל הני איסורים ומכשולות המקושרים לזה. ראשית עוברים על איסור הסתכלות בפני הכלה שמבואר באה״ע (סי׳ ס״ד ס״ב). וגם גורמת הרהורים רעים שאיסורם מן התורה כמבואר בבית שמואל (סי׳ כ״א) והתוצאות מכשולות נוראות בענינים נשגבים שעליהן נענשו דור המבול.

מי יתן ויעבור רוח טהרה על אנשים טהורי לב מביני מדע ויעשו פעלים ומאמצים לבער הרעה הזאת מקרב ישראל והי׳ מחניך קדוש.

בלי ספק שאם „החרש יחרישון בעת הזאת״ השקט לא יוכל הבעל דבר וירחיב גבולי הפירצה ועוד יוסיף כהנה וכהנה מבלי שישים איש על לב ואחריתם מי ישורנה רח״ל.

ראוי לכל הדואג דאגת מחר לשים ללבו שהדורות מתדלדלים ומה שלעת עתה נחשב לפירצה ואיסור חמור בעיני כל לדורות הבאים בניקל יהי׳ להיצר לפתות לב האדם כי מנהג כשר וישר הוא. וכמו שעשה אצל מנהג הנ״ל שגם הוא לא עלה על לב האדם בדורות הראשונים שיהא בו איזה סרך היתר. וכ״ש לקרותו מצוה. הבעל־דבר מצא בדורינו כר נרחב להתפשט ולהפיץ מנהגים אלו וכאלו, ומי יודע מה יולד יום.

לא נשאר לנו רק עצה יחידה לבלתי לזוז ולסור מדרכי הראשונים אפילו זיז כל שהוא ורעיון נשגב הלזה יורישו האבות לבנים והם לבניהם כי רק היא שעמדה לאבותינו ולנו לא להתמוטט ח״ו מדרך התורה המסורה לנו, עכלה״ק.

(אידישע איבערזעצונג)

דאס מצוה טאנץ פון חתן־וכלה

איך געפין פאר נויטיק אויפצוקלערן צו די ברייטע מאסן מיט ווייכע רייד וועגן די מורא׳דיקע פירצה וועלכע עמי הארצים, קלים ורקים האבן אריינגעברענגט אין דעם ענין און עס האט זיך אויסגעשפרייט אפילו צווישן די גאר ערלעכע שטיבער. איך מיין דא טאקע, אז ווען חתן כלה טאנצן צוזאמען, טאנצן די מענער ארום זיי. ווען איך זע דאס נישט מיט מיינע אייגענע אויגן וואלט איך נישט געגלייבט ווי ווייט עס גייט. די טאנצערס ארום ווערן נכשל אין א איסור הסתכלות באשת איש (זע שולחן ערוך אבן העזר סימן ס״ד סעיף ב׳) וואס דאס ברענגט צו נישט ריינע מחשבות און דאס איז א איסור תורה (זע בית שמואל סימן כ״א) און ס׳ברענגט צו גרויסע שטרויכלונגען וועלכע ווערן אנגערופן די זינד פון דור המבול.

הלוואי וואלטן זיך געפונען א פאר ערנסטע מענטשן וועלכע זאלן פארשטיין די ערנסטקייט פון דער זאך און באצייטנס אויסרוימען דעם דורכברוך אין דער אידישער געמיינדע.

טייערע אידן!!! דער בעל־דבר ארבעט מיט אלע כוחות חרוב צו מאכן די אידישע יוגנט. לויט ווי די דורות ווערן שוואכער פרובירט ער אריינצוברענגען נייע איבערברוכן אין דער אידישער פעסטונג. זאכן וואס זענען אמאל געווען פארשטענדלעך פארבאטן פאר יעדן און אפילו פאר דעם פשוט׳ן איד איז היינט פאררעכנט פאר א מצוה (ווי די אויבנדערמאנטע טענץ). עס קען נאך קומען א צייט ווען דער דור וועט פאלן נאך נידריקער, און דאס וואס הייסט ביי אונז אן איסור וועט דער בעל דבר צופוצן מיט א שלייער פון א מצוה.

ס׳איז נאר דא איין עצה און וועג ווי אזוי דאס צו באקעמפן, זיך צו האלטן שטארק ווי שטאל ביי אונזערע עלטערנס טראדיציע און לעבנס שטייגער. דאס מיינט נישט איינצופירן קיין שום זאך וואס מען האט נישט געזען ביי די טאטעס און זיידעס. מיט דעם כוח האפנטלעך וועלן מיר קענען בעזר השי״ת ממשיך זיין אידישע דורות עד ביאת הגואל צדק.

(ציטירט פון ספר עצי אלמוגים, זייט 20)

בעזהי"ת ב"נ"ו עמ"י עש"ו

בחוקותיהם לא תלכו
השמר פן תנקש אחריהם!

ויקרא כ׳ ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי
רש"י אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו
הרי אתם של נבוכדנצר וחבריו ותגלו מארץ הקדושה
רח"ל

די אומגליקען וואס קומען פון „פוטער מאנטלען" און „גאַונס"

עס איז ליידער שטאַרק צעשפרייט געוואָרען ביי היימישע אידען שומרי תורה ומצות אַז זיי לאָזען די ווייבער זיך קליידען מיט טייערע פוטער „מאַנטלען" („Fur Coat") עס איז איבריג צו זאָגען אַז נאָך אין דער אַלטער היים אין אייראָפּע איז געווען באַוואוסט ביי אַלע אידען אַז דאָס איז אַ בגד של פריצים, און אַזוי איז געווען אָנגענומען אין אַלע אידישע קרייזען, דערפאַר קלינגט טאַקע אומגלויבלעך, אַז דאָ אין אַמעריקע האָט זיך דאָס רעדעל אַדריי געטוהען און די מאָדע האָט זיך אַריינגעכאַפּט צו גאָר היימישע אידען, נישט קיין חילוק אָרעם אָדער רייך.

שוין אָפּגערעט פון דעם וואָס עס ווערט פאַרשווענדעט אויסגעהאָרוועטע אידישע געלטער אויף אַזעלכע איבריגע קליידונגען, וואָס מיט דעם געלט האָט מען געקענט מחי׳ זיין צענדליגער אידישע נפשות אין ארצנו הקדושה. וואָס גייען ממש אויס פון הונגער, און קוקען אַרויס נאָך יעדע פרוטה וואָס מען שיקט זיי פון דאַנעט.

וויפיהל הערצער פון חתנים וכלות וואָלט מען געקענט דערפרייען מיט די געלטער, וואָס ווערען פאַרשווענדעט אויף די לוקסוס מאַנטלען? וואָס ליידער איז דאָס נישט קיין זעלטענע ערשיינונג אַז צוליב געלט מאַנגעל ווערען אָפּגע־שטופּט חתונות אויף חדשים און יאָרען.

הונדערטער ליידענדע וואָס קענען נישט צוקומען צו די נויטיגע מעדעצינישע הילף און קענען זיך נישט ערלויבען אונטערזוכט צו ווערען דורך פראָפעסאָרען, וואָס פעלט זיי אויס ממש צו דערהאַלטען דאָס לעבען, אַלעס צוליב זייער געדריקטען געלט מצב.

וויפיל עלטערען מוזען שיקען די קינדער ארבעטען פריצייטיג און רייסען זיי אָפּ מיט געוואלד פון דער גמרא, שיקן זיי אוועק פארשווארצט צו ווערען ביי דער ארבעט, ווייל די עלטערען זענען צעבראכען, און קענען נישט אויסהאלטען דעם ריזיגען דעפיציט?

וויפיל כולל יונגעלייט האבען געמוזט צומאכען די גמרא און גיין ארבעטען, כדי צו קענען נאכקומען דאס לוקסוס שטייגער לעבען וואס די יודענע וויל נישט פארציכטען, וואס אין דעם נעמט דער „פאר קויט" דעם גרעסטען טייל, פון די טויזענטער דאלערס וואס מ'באצאלט פאר א „פאר קאויט", וואס פון דעם געלט וואלט א כולל יונגערמאן געקענט זיך אויסלעבען בהרחבה א קיילעכדיגען יאר.

דערפאר חשובע אידען פארגעסט נישט דעם עיקר תכלית פון לעבען ארויסצוהעלפען אנדערע אידען אין זייער נויט, צו ערמעגליכען עלטערען חתונה מאכען זייערע קינדער, און מחי' צו זיין צובראכענע הערצער וואס האבען נישט פון וואו דורכצושטופען זייער טאג טעגליכען בודזשעט. און דער הויפּט אייער אייגענעם לעבען און געזונט וואס ווערט רואינירט דורך אנשטרענגען זיך און ארבעטען ווי א פערד מיט „אווער־טיים" כדי צו קענען נאכקומען אלע וואבערישע פארלאנגען.

מיר קענען אויסרעכענען פארשידענע אומגליקען וואס האבען פּאסירט די לעצטע פאר צענדליג יאר, מענטשען האבען געליטען פון שווערע הארץ אטאקעס, דורכען אנשטרענגען זיך מיט ארבעטען אווער־טיים צו קענען נאכ־קומען די לוקסוס פון „פאר קויטס" וואס די יודענע האט נישט געוואלט פארציכטען, צענדליגער שלום בית'ער זענען צושטערט געווארען דורכען לוקסוס געיאג, צענדליגער יארען זענען אפּגעשניטען געווארען פון מענטשענ'ס לעבען דורך רעגעניש און הארץ עסעניש וואס די „פאר קאויטס" האבען פאראורזאכט.

דעריבער אויב איהר ווילט אנפירען א רואיג כשר אידיש לעבען מיט געזונט און לאנגע יארען פון אמת'דיגע פרייד און זעהען אידיש נחת ביי די קינדער און אייניקלעך, איז דער איינציגער וועג צו פארציכטען אויף די „פאר קויטס" און אזוי אויך אויף אלע אנדערע מותרות.

אויסער די אלע אויבענדערמאנטע סיבות נישט צו טראגען קיין „פאר קאויטס" מוזען מיר באמערקען אז גלייכצייטיג איז דאס אויך פארבאטען לויט דער הלכה, אזוי ווי עס ווערט געברענגט אין שו"ת דברי חיים (ח"א יו"ד סי' ל') אז א פרוי וואס גייט מיט דעם לבוש איז עובר אן איסור פון דער תורה הק', אין די צייטען פון בית המקדש וואלט זי באקומען 39 קלעפּ מיטען לעדערנעם קאנטשיק.

נאך שרייבט דער צאנזער צדיק זצ"ל (שו"ת דברי חיים ח"ב יו"ד סי' נ"ח) מיט שארפע ווערטער אז א פריצות'דיג בגד טאר א אידישע טאכטער נישט גיין געקליידעט מיט דעם.

דער הייליגער דזשיקעווער זצ"ל שרייבט (שו"ת אמרי נועם יו"ד ח"ב סי' ט"ז) דאס מען זעהט בשיינפירליך אז דאס גאנצע אידישקייט הענגט פאלקום אויף דעם.

דאס זעלבע שרייבען אויך אנדערע גאונים וצדיקים זצ"ל (שו"ת משיב הלכה יו"ד סי' ז' וסי' ח', ערך ש"י יו"ד סי' קע"ח) דערפאר דארפען וויסען די אלע

וואָס טראָגען די „פאָר קאויטס" אַז דאָס אחריות פון עקזיסטענץ פון אידענטום ליגט אויף זייערע פלייצעס.

גערענקט ברידער! אַלע אומגליקען קומען פון פריצות (חפץ חיים באגרת, ר"ה קאלאמאייער בכל ספריו, ספר מחנ"ק), און נאָר דורכען זכות פון צניעות ווערט מען באַשאָנקען פון הימעל מיט גליק און פרידען און אַסאַך אידיש נחת.

„גאונס"

עס איז ליידער גיט באקאנט פארען ברייטען חרידישען ציבור די געוואלדיגע גרויסע פירצה וואס האט זיך ארייגעכאפט איז היימישע שטיבער, צי טראגען לאנגע קליידער ביז דער ערד המכונה „גאו'ן" (Gown), אויף אידישע שמחות!

מורי ורבותי! לאָמיר זיך אליין באטראכטען ווי מיר האלטען! דאס ווייסט יעדער אז פאר אסאך יארען צוריק האט זיך קייגער נישט געקענט פארשטעלען אינעם ווילדסטען חלום אז מיט אזא מין לבוש וואס דער בעל דבר האָט ערפינדען אין פאַריז (פונקט ווי אלע אנדערע מאדעס) אין צישפרייט ביי די גוים להבדיל, זאל זיך א כשר'ע אידישע טאכטער, א אייניקעל פון אונזערע הייליגע אבות אברהם, יצחק, ויעקב, זיך קענען מיט דעם אָנקליידען, אין דערפאַר ווען מען האט געזען איינעם אזוי געקליידעט איז דאָס נישט געווען מער קיין צווייפעל אז דאס מיז זיין א גויטע, גיט א קיק ווי ווייט מען איז געזינקען אז מען שעמט זיך נישט צי גיין מיט דעם, בפרט אויף שמחות, עס איז זייער באוואוסט דאָס הייליג וואָרט פין גארליצער רב זי"ע וואס פלעגט זאגען, וויאזוי ווערט באַשאַפן א מאדע? דער בעל דבר איז ממציא א פריצות'דיגען לבוש, און טיט זיך אָהן מיט דעם, און שפאצירט אדארך די פאריזער גאַסען, אין א טאָג שפעטער איז דאס שוין צישפרייט אין די גאנצע וועלט, דאס הייסט מאדע!

היינט שטעלט אייך פאר ווי מיר האלטען אויף די וועלט! מיט די מלבושים ווערען געקליידעט אידישע טעכטער פין גאר היימישע שטיבער, אין טאקע אויף אידישע שמחות, שומו שמים!! יעדער זיכט דאך אוודאי אז ביי זיין שמחה אין חתונה זאלען ערשיינען זיינע זיידעס (כמבואר בזוה"ק ובשאר ספה"ק) היינט ווי קענט איר זיך פארשטעלען אז די הייליגע געלייטערטע זיידעס פין יענע וועלט וואס זענען אומגעקימען אויף קידוש השם טאַקע פין די גוים רוצחים בני עשיו, זאלען קענען שטיין רוהיג אין ציקיקן ווי אלע מחתונת'טעס אין אנדערע געסט זענען גוי'ש געקליידעט לויט די מאדע וואס מען האט זיך אָפגעלערנט פין די גוים אין רשעים וואס האבען זיי אומגעברענגט.

איז קיין קלער נישט דאָ אז די עלטערן פין יענעם עולם דרייען זיך אויס און גייען אוועק, פוהל מיט עגמת נפש אין צער טראַכטענדיג דאָס זענען אונזערע פירות? דאס זענען טאקע אונזערע קינדער? איז דאס טאקע די קינדער וואס מיר האבען זיך נאָך זיי געטרייסט ווען מען האָט אונז לעבעדיגערהייט פאַרברענט אויף די שטייער הויפנס? טראכטענדיג אז עפעס א אנדענק וועט כאטש איבערבלייבען!

וואָלט מען געהאַט הייליגע אויגען וואָלט מען געזען קלאר דאס גאנצע בילד אין דאָס וואָלט זיכער צישטערט די גאנצע פרייד פין די מחותנים, נאר מיר האָבען נישט די זכי' דאס צו זעהן, אָבער גלייבען גלייבט יעדער אז די הייליגע אבות וואָס האָבען זיך מוסר נפש ביי זייער לעבען אויף יעדען דקדוק קל של דברי סופרים, כ"ש אויף א לבוש וואס איז אסור מכח חוקת הגוי, וואס דער הייליגער חת"ס אין אנדער ספרים שרייבען **אז דאס ברענגט רח"ל צו שמד, און צו ווערען גוים,** השם ישמרנו. האבען פון דעם געוואלדיגען צער.

דער גאון וצדיק ר' שלמה קלוגער שרייבט (שו"ת טוטו"ד קמא קפ"ח) אז די וואס טראגען גוי'שע מלבושים ווערען פארעכנט **פונקט ווי גוים,** דער שו"ת בית שלמה (ח"א יור"ד קצו) שרייבט אז דאס איז דער ערשטער גורם מען זאל ווערען אויסגעמישט צווישען גוים רח"ל.

מיר ווילען ערקלערן דא א ווינדערליכע רעטעניש וואס ערליכע אידען פלאגן זיך שוין לאנג צו פארענטפערן פארוואס געוויסע נשים צדקניות האלטען נישט ביים אנטוהן ערליכע באשיידענע מלבושים, וויפיל דער מאן זאל בעטען בתחנונים, אפילו מען זאל איר איבערצייגען פיהל מאל אז זי קויפט איין פאר זיך און די קומענדיגע דורות עולם הבא [ווייל די קינדער וואקסען נאך די עלטערן געוואוינליך] אלעס העלפט נישט, קוים ווערט דאס א מאדע, דארף מען אפלו איין ווארט נישט זאגען אין אליינס טיט מען זיך מיט דעם קליידען??

דער ענטפער וועלען מיר געבען, ווילאנג דאס איז נישט א מאדע לאזט נישט דער יצה"ר, אט ווערט דאס א מאדע בעט זיך דער יצה"ר מען זאל דאס אנטוהן!

נאר דער קשיא בלייבט נאך אלץ שווער וואס פאר א הנאה האט דער בעל דבר צו מאכען פין א ערליכען לבוש א מאדע? דער תירוץ לערנען אונז די חז"ל (ב"ב פ"א), דער בעל דבר האט געוואלדיג גרויס אינטערעס אין דעם ווייל דארך דעם ווערט דער קטרוג אסאך גרעסער אין הימעל, מיט די טענה הייתכן ביז יעצט האט מען נישט געקענט? נאר אלס מאדע קען מען?

אויסער דעם האָט דאָס אַן אַנדער באַדייטונג, צו פארבלענדען די אויגען, אז דער מאדע באדייט נישט אלס פריצות (שוחט משום מאי מחייב? משום צובע!, כל שקר שאי"ב קצת אמת, אינו מתקיים!)

יעצט באַרעכנט אייך אידישע טעכטער וואָס דארפען ציעהן די הייליגע קייט, פין די פריערדיגע דורות וואָס פארא פנים ווען מען האבען נאך הינדערט צוואנציג יאר פאַר די אייגענע עלטערן אין צדיקים, זיי וועלען דאָך נישט קענען קיקען אין פנים אריין, וואָס מען האָט זיי פאַרשעמט אַזוי שטאַרק זייענדיג אויף דעם עולם, אַוועקגעטריבען מיט די אייגענע הענט פין די שמחות, אין מצער געוועזן זייער נשמות, חוץ דעם וואס מען היט אָפּ פאר די קינדער אזוי ווי דער חפץ חיים ז"ל שרייבט אז אַלע צרות פין קליינע קינדער נעמט זיך פין דעם.

דערפאַר דאַרף מען וויסען יעדע פרוי וואָס גייט מיט די סאָרט קליידער אָדער קירצע קליידער, נעמט אַ חלק אין די אומגליקען וואָס פאַסירט ליידער לעצטענס זייער אָפט, מיט קליידער קינדער ד' ירחם.

אין דעם זכות וואָס מיר וועלען מקבל זיין זיך אויפצופירען ערליך אידיש בצניעות, וועלען מיר אויסגעלייזט ווערען בקרוב.

בעזהי"ת

ספר

קדושת ישראל

והוא

הלכות יחוד השלם

- ליקוט גדול המקיף כל דיני יחוד מדברי הפוסקים ראשונים ואחרונים הנוגעים לכל יהודי מאיש ועד אשה, מקטן ועד גדול.
- עוד בו אוסף אנקי של עשיריות דוגמאות מהמציאות היום יומית שנכשלים באיסור יחוד, והדרכות האיך להתנהג בבית ובמקום עבודה, ואצל הרופא ובביקור אצל קרובים ועוד.
- **מי שאינו בקי בדינים המבוארים בספר הלזו ברור ומוחלט שמוכרח במשך הזמן להכשל בלי שיעור פעמים באיסור יחוד החמור כמבואר בפנים.**
- **ידוע מה שכתבו הפוסקים כי יחוד היא אביזרייהו דג"ע ולדעת הרבה פוסקים הוא ביהרג ואל יעבור** (שו"ת טוטו"ד מהדו"ק סי' קצ"ב ושו"ת שם ארי' סי' ל"ה ובספר פסקי תשובה סי' ע"ה בהערה).

כ"ז לקטתי בעזר צורי וגואלי מדברי חז"ל בש"ס בבלי וירושלמי, מדרשים זוה"ק תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זללה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים בלהבת אש, מלהיבים נפש האדם לשמור מאד לברוח ולהסתלק אפילו מן הספק, כאשר יראה הרואה בפנים הספר. תקותי כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבות בני ישראל, וזה יהי' פרי עמלי להסיר המכשלה הזאת מבתי בני ישראל בכל מקום שהם.

— ברוקלין, יצ"ו שנת תשמ"ב —

יצא לאור ע"י חברה מזכי הרבים

קכה

נדפס בשנת תשמ"ב, ולאח"ז נדפס בא"י בשנת תשמ"ה

בתוך סעט שמירת המצות ד' חלקים.

גודל המקורי 128 עמודים 6x9 אינטש

בעזהי"ת

ספר
אור הצניעות בישראל

הספר הזה נעשה ונגמר לזכות הרבים הנכשלים בלי יודעים באיסור יחוד החמור, אצל רופאים המיוחדים לצרכי נשים, וגם שאר רופאים קלים ופושעים שעלולים לקלקל צניעות וקדושת בנות ישראל. ערו ערו עד היסוד, וידענו שרבים מאחנו בני ישראל משתוקקים לידע דרך הישר לילך בה והמעשה אשר יעשו להנצל מאיסור יחוד ושאר מכשולות הנוראות.

גם הוספנו כל דיני יחוד עם עכו"ם, ונפק"מ גם לאנשים כמבואר בפנים.

עוד ספחנו כל פרטי דיני יחוד לחתן וכלה אחר החופה, ואקוה בעזר השי"ת שהמעיין בספרי זה ירוה צמאון השתוקקותו האיך לנהוג עפ"י התורה.

— ברוקלין, יצ"ו • שנת תשמ"ב —
יצא לאור ע"י חברה מזכי הרבים

קכו

נדפס בשנת תשמ"ב, ולאח"ז נדפס בא"י בשנת תשמ"ה
בתוך סעט שמירת המצות ד' חלקים.

בעזהי"ת

ספר

צניעות ישראל כהלכתה

(לבית דוד)

בספר הלזה קיבצתי פסקי גאוני ורוזני ארץ מדור הישן ומרורנו, שכל אשה תהרר ותתאמץ לילך לאשה הרופאת נשים ולא לאיש כרי להינצל מאיסורי יחור ושאר מכשולות המתרחשים יום יום.

גם העתקתי מעיתונים האמת שהורו הרופאים ע"ע בלי בושת, כי דרכם להכשיל הרבים בתועבותיהם ואין מעצור להם, ואין רואים בזה שום חסרון, ארבה מתפארים בזה.

גם העתקתי נוסח קול קורא'ס שונות שנתפרסמו ע"פ חוצות ופעלו גדולות ונצורות לתקן פירצה זו.

— ברוקלין, יצ"ו • שנת תשמ"ב —
יצא לאור ע"י חברה מזכי הרבים

קכז

נדפס בשנת תשמ"ב, ולאח"ז נדפס בא"י בשנת תשמ"ה
בתוך סעט שמירת המצות ד' חלקים.

מכון להוצאת
ספרי יהודה וישראל

בנשיאות מרן הגאון מוה"ר שלום יהודה גראס שליט"א
האבדק"ק האלמין ור"מ דכולל בית ישעיה

חדשות בעולם התורני

הופיע ויצא לאור

ספרי

"שמירת המצוות כהלכתן"

ארבעה כרכים מהודרים
מכיל קרוב ל-2000 עמודים

מאת

הגאון הנודע בשערים מוהר"ר

רבי שלום יודא גראס שליט"א

הסעט הוא יחיד במינו בכל העולם כולו נסדר במומחיות גדולה חלק ההלכה משולב למעשה לפי סדרי החיים שבזמננו בכל מכמני התורה הנהוגים יום יום ומהם: ה' ציצית, ס"ת, תפילין, ומזוזות, שבת, וצניעות - דיני ביהכ"נ דיני תפלה - קרה"ת - גיטין - צורת יהודי - יחוד - צדקה - הכנסת אורחים - ועוד.

בחו"ל כבר נדפסו הרבה פעמים פעם אחר פעם וממש נחטפו מן השוק לגודל יקר חביבותם.

בעת אפשר להשיגם בארץ ישראל במספר מצומצם של עותקים וכל הקודם זכה

מחיר הספרים $28.00

הכנס אוצר בלום לביתך !

הופיע

אינטערנאציאנאלער נייעס

ווי א בליץ אין העלען טאָג האט געטראפען יעדען חרדישען איד די פרייליכע ידיעה פון דעם נייעם סעט ספרים.

ספרי

"שמירת המצוות כהלכתן"

בארבעה חלקים מהודרים

דער דאזיגער סעט קוים ער האט זיך ארויסגעוויזען אויף די שיין פון די וועלט איז צובאפט געווארען.

דאס צוכאפעניש איז געווען ער ברי כך אז רוב טיילען פון דעם סעט האבען שוין געמיזט איבעגעדריקט ווערן 4-5 מאל און א טייל 7-10 מאל כאטש עס איז בלויז עטליכע יאר פון איר ערשיינען.

פון וואו נעמט זיך די אוסטערלישע הצלחה צו דעם סעט ספרים ???

לויטן מיינונג פון מבינים און דענקער איז דאס צוליב דעם ווייל דער מחבר באנעמט זיך נישט מיט לומדות און פלפולים נאר מיט ציטירען אלע נויטיגע דינים פאר אַ אידישע שטיב!

ווי מיר זעהן אין די ספרים איז דער מחבר אַ זעלטען — טאלאנטפולער מענטש באשאנקען מיט אהנע שיעור פעהיגקייטען

ער דרינגט אריין אין אלע פאר בארגענע ווינקלען פון אידישען שטיב און ברענגט ארויס די מאקסימאלסטע מאָס דינים וועלכע פארלאנגען זיך צו וויסן צו קענען אנגיין מיט שמירת התורה והמצות ווי מען דארף.

מיר וועלען ציטירען עטליכע געביטען מיט וועלכען דער סעט ספרים באפאסט זיך.

1) הלכות ציצית — ווי אזוי איינצוקויפען נישט באשווינדעלט צו ווערן — ווי אזוי דאס מקיים צו זיין כהלכה.

2) ה' תפילין ומזוזות — ווי אזוי צו קויפען ווי אזוי מקיים צו זיין —

3) ה' יחוד — ווי אזוי זיך צו פירען.

4) ה' תפלה — הלכות פון דאווענען ווי אזוי מחנך זיין קינדער צום דאווענען.

5) ה' בהכ"נ — דינים פון אמן יהא שמיה רבה.

6) חלב ישראל — אַ הערליך איבערבליק איבער כאנוץ פון מילעך פראדוקטען.

דאס אלעס פאר אייער כאנוץ אין שטיב !

און וואס טיט זיך אין די גאס ?

7) **מדריך לצניעות** — אַ שלל מיט הלכות און אנווייזונגען וועגן צניעות.

8) **מדריך לרופאים** — וויכטיגע אויפקלערונגען וועגן כאזוכען אין זיך לאזען אונטערזוכען ביי דאקטוירים.

9) **אהלי ישראל** — אַ אוצר מיט דינים און עצות ווען מען פארט אויף אפרוה אדער קאנטרי א.ד.ג.

10) **תיקוני עירובין** — וועגען עירובין היינט צו טאג אין אלע שטעט און שטעטלעך.

11) **זקן ישראל** — וועגען אידישע צורה און כאָרד.

און וואס וועגן בין אדם-לחבירו ?

12) **המשפט בישראל** — וועגען דין תורה'ס הלכות - עצות - און ערקלערונגען.

13) **דבר משה** — וועגען גניבה — שקר — לשון הרע — צדקה — אונאה.

דאס אלעס און נאך טרעפט איר אין דעם סעט

ווייסט איד אבער פארוואס די ספרים גייען נישט אראפ פון טיש פון די קונים ??

ווייל דער מחבר באגענוגט זיך נישט מיטן בלויזן צושטעלען טרוקען די הלכה ער פלעכט צוזאם די הלכה מיט פראקטיק, ער שטעלט אייך אהער אלע גענויע אנווייזונגען ווי אזוי אין היינטיגען וועלט פון הפקרות זאלט איר קענען מיט אַ רוהיגען געמיט לייגען תפלין מיט מזוזות און מקיים זיין אנדערע דינים און מנהגים וויסענדיג אז איר טוט דאס ריכטיגע סיי אין שטיב סיי אויף די גאס.

און דערפאר איז נישט קיין וואונדער וואס דער סעט ווערט אויך באנוצט דורך רבנים און ראשי ישיבות ווי דער וועג-ווייזער פאר שמירת המצוות און תורת היהדות. און דאס אלעס אויסער די צענדליגע טויזענטער קאסטומער'ס פון אלע טיילען וועלט וועלכע שיקען אריין ארדערס טעגליך.

דער סטיל פון סעט איז א יחיד במינו, און עס איז שטארק אנזעהדיג אויף דעם גרויסען פארלאנג. דער סטעף וועלכע באנעמט זיך מיט דריקען און פארשפרייטען די ספרים איז פארנומען מיט ארבעט 18 שעה יעדן מעת לעת. פינעף טעג אַ וואך (אויך ערבי שבתות און ימים טובים) אַ גאנץ יאר. און דאך איז די ארבעט ריקשטעליג לויטען דינאמישען פארלאנג פון חרדישען צבור.

ווארט ! מיר האבען פארגעסען אַ וויכטיגען פונקט

שלום בית — און גיטין

אין די ספרים געפינט איר ערקלערונגען מיט עצות אויב ח"ו מען מיז אנקומען צו גיטין ווי אזוי זיך צו פירען מיט די איינצעלהייטען.

דער סעט איז געדרוקט אין פיער (4) דעלוקס בענדער און ענהאלט נאנט צו 2000 עמודים

פרייז $28.00

עקסטרע הנחה פאר ישיבה לייט

להשיג בחנויות הספרים

הפצה ראשית בא"י: 03-705714

בחו"ל:

MOSAD BRUCHA TOVA
P.O.B. 331 Brooklyn N.Y. 11219
Tel. 718-436-8086

נ.ב. אויב עס ווייטיגט אייך אַ פירצה אדער נאכלעסיגקייט אין אַ געוויסע מצוה און איר ווילט אויפקלערן די דינים פאר די מאסען לעילוי נשמת אייערע נאנטע ולזכות הרבים. ביטע רופט: 718-436-8086